

új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

„...életfogytiglan.” Magyarvalkó, 2011 (Szilágyi Enikő felvétele)

Itt járt a háború!
Itt járt, még mindig itt van:
anyák, anyókák viselik
életfogytiglan.

Kányádi Sándor:
Vidéki békevers (Részlet)

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
Tel: 033-275 022 Mobil: 070-602 29 68
Magán mobil: 073-578 01 55
E-mail: tggparokia@gmail.com

EGYHÁZI TISZTSÉGVISELŐK

Dr. SEBESTYÉN GÁBOR
a Stockholmi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács világi elnöke
országos főfelügyelő
126 47 HÄGERSTEN Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08-184 172 Mobil: 073-966 04 75
E-mail: g.sebestyen@comhem.se

GAAL ANDRÁS
a Jönköpingsi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
országos főgondnok
567 31 VÄGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393-161 69
E-mail: gaal.andras@telia.com

TÓTH ILDIKÓ
a Sölvesborgi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
országos főjegyző
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsg 4 H
Tel/Fax: 0456-140 37 Mob: 073-025 40 14
E-mail: tothildiko41@gmail.com

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
a Malmöi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
217 46 MALMÖ Roskildvägen 9 A
Tel: 040-267 638
E-mail: katalinpp@hotmail.com

IFJ. VASZI ÁRPÁD
a Helsingborgi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
254 49 HELSINGBORG Jaktfalsgatan 62
Mobil: 076-008 08 76
E-mail: avaszi@tele2.se vagy avaszi@yahoo.se

PAKUCS BERNADETT
központi pénztáros
433 51 ÖJERSJÖ Visaren 5
E-mail: pakucsbernadett@yahoo.com

DEÁK GYÖRGY
a Borási Gyülekezet felügyelője
507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
Tel: 033-230 307
E-mail: deak.gyuri@hotmail.com

SOÓS ERZSÉBET
a Ljungbyi Gyülekezet felügyelője
341 31 LJUNGBY Tegelbruksgatan 6
Tel: 0372-848 35 Mobil: 072-518 48 35
zsoka125@hotmail.com

FEKETE JENŐ
az Eskilstunai Gyülekezet felügyelője
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016-120 039 Mobil: 070-920 33 72
E-mail: jeno.fekete43@gmail.com

HERCZEGHNÉ Dr. JUHÁSZ EDIT
az Uppsalai Gyülekezet megbízott felügyelője
740 22 BÄLINGE Åkerby 219
Mobil: 073-772 68 25
E-mail: hunszkita@gmail.com

JORDÁKY BÉLA
a Göteborgi Gyülekezet felügyelője
428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031-795 25 02 Mobil: 070-562 31 08
E-mail: bela.jordaky@telia.com

PÉTER CSABA
a Vaxjöi Gyülekezet felügyelője
a Szeretetszolgálat id. országos megbízottja
352 55 VÄXJÖ Raskens väg 51
Mobil: 070-454 51 21
E-mail: csaba.peter@hotmail.com

REHÓ ISTVÁN
a Västeråsi Gyülekezet felügyelője
723 51 VÄSTERÅS Glasbärgargatan 7
Tel: 021-120 991
E-mail: gerd@jowork.se

SÁRKÁNY SÁNDOR
a Halmstadi Gyülekezet felügyelője
312 40 GENEVAD Lillgatan 2
Mobil: 070-972 46 78
E-mail: sandorsarkany@yahoo.com

Külföldről előbb Svédország hívószámát,
a **0046**-ot kell hívni, majd a városok
közvetlen előtti nullát (0) elhagyva a város
közvetlen előtti nullát és a telefonszámot kell hívni.

Kányádi Sándor

Vidéki békevers

Itt járt a háború!

Romokat nem hagyott,

csak elvitte a lovakat

meg a zabot.

Itt járt a háború!

Hámot, szekeret rekvirált,

és elvitte a férfiak

javát.

Dalolva mentek, mint akik

a háborút nagyon szeretik.

Bokréta volt a puszkacsőben,

sírtak az asszonyok,

és pram-pa-pam, de szépen

peregtek a dobok.

Itt járt a háború!

Fekete pántlikás

vőfély kopogtatott,

nyomában jött a gyász.

És hiába fohászkodott,

vasárnaponként a kegyes

éghez, a jó öreg

tiszteletes:

a sok ló és szekér,

nem talált már haza,

és nem a férfiak

java.

A puszkacsőben hervadt

bokréta-szuronyok;

a legtöbbjükre - mondják -

hant is alig jutott.

Itt járt a háború! -

Mankóval jött a béke,

és csöndesen leült

a házak küszöbére.

Elsajnálták a lovakat.

Elsiratták a holtakat.

A bénák beletörődtek,

hogy most már így kell élni;

a gyerekből, mert kellett,

korábban válott férfi.

Itt járt a háború!

Romokat nem hagyott,

csak elvitte a lovakat

meg a zabot...

Itt járt a háború!

Itt járt, még mindig itt van:

anyák, anyókák viselik

életfogytiglan.

A HÁBORÚ KERESZTJEI (1914–1918)

*Egyik tengertől a másik tengerig ment a rajvonal...
Keresztül egész Európán...*

(JJ (3))

Mintha valamiféle vég közeledne... Keresztek, keresztek, keresztek... Keresztek, melyek sírok fölött emelkednek. És keresztek, melyek nem emelkednek sírok fölött, mert nincsen a temetetlen, vagy jelöletlen árkokban elhantolt névteleneknek sírjuk sem... Kereszt, hatalmas, égbe magasló, mely egy ország sírja fölött áll. S kereszt, könnyörgő, égbe fohászkodó, mely egy nemzet félig megásott sírja fölött lógatja letört karjait.

*

Bizonyos dolgok közismertek... A szarajevói merénylet, Ferencz Ferdinánd és felesége meggyilkolása. Az emlékezések szerint annak hírére, sőt, már előbb is, mindenki várta, hogy fog történni valami. Kellett történnie valaminek. Mert Magyarország keresztje már ácsoltatott. S az érzékeny emberi lény, lélek már azt is megérezheti, amit konkrétan nem tud, mert az ott rezeg nemcsak a levegőben, de a sorsodban is. A tiédben, az egész nemzetedében. Hogy ácsolják a keresztet, s ássák a sírt, neked, hazánk, és neked, nemzetünk... Csak addig még lesz a hatalmas, az egész emberiségre ráért szenvedés, hogy majd bűnös kerestethessék, és hogy a bűnös meg is találathassék. S hogy az áldozatra rámondathassék: Ő a bűnös. Most még a nagy világégés tüzeinek fellobbanása előtt bizonytalan várakozásban, majd forró izgalomban él az egész Birodalom, a Közép-Európán végigterpeszkedő, 677.443 négyzetkilométer területű, 51,4 millió lakosú (1910) Ausztria–Magyarország, s annak egyik keleti csücske, a Székelyföld is... A feszültségek amúgyis ott voltak a korban. Mindenki érezte, hogy valaminek kell történnie.

Hírelgették, mán tizenkettőben emlegették, hogy háború lesz... Éjjel egy olyan jel mutatkozott az égen, mint egy kötőrúd.. Annál is hosszabb... Mán arról aszonták, hogy kiüt, kiüt a háború... JJ (10)

Hírül ment az is, hogy Ferenc Ferdinánd vonatjához Bécsben hozzáakasztották a szerb trónörökös kocsiját. Mikor megtudta Ferenc Ferdinánd, hogy Karagyorgyievics kocsiját hozzáfűzték az ő vonatjához, hogy Béctől hozza Budapestig, s onnan tovább is a Bácska felé, azt mondta: álljanak meg! Az én vonatomon disznót nem viszek. Ez hírül ment, s ebből zavar lett. EBJ (6)

A moziban voltunk Aradon... Egyszer a film megszakadt... Kivetítettek egy felírást... Ferenc Ferdinánd trónörököst és nejét, Hohenberg Zsófia főhercegnőt Szarajevóban meggyilkolták... Rögtön félbeszakadt a vetítés, az emberek kiözönlöttek, megtelt az utca, s már mindjárt a háborút is kezdték emlegetni s éltetni... HJ (10)

1914 júliusában Bécsben ülésezik a Korona-Tanács, melynek magyar tagja, gróf Tisza István (a korra jellemző népi megnevezéssel: Tisza Pista) miniszterelnök ellene szavaz a szerb

hadüzenetnek. Szavazatát prófétai jóslattal támasztja alá. Ha megtörténik a hadüzenet, Szerbia mellett be fog lépni a háborúba Oroszország, aztán Olaszország, Anglia, Franciaország..., s kitör a világháború. És szét fog hullni az Osztrák-Magyar Monarchia.

A többség mégis megszavazza a háborút. És a július 28-i hadüzenettel elkezdődik...

ÁLTALÁNOS MOZGÓSÍTÁS

Szinte tébolyként hatott a népre. Mint amikor elszakad a gát, s rázúdul valami hatalmas áradat a földekre, az egész országra! S sodorja, sodorja az embereket, sodorja, sodorja az életeket. Jóformán még arra sem jutott idejük a 43 év alatti férfiaknak – később 52 éves korig terjesztették ki a hadkötelesség periódusát –, hogy végiggondolják, mi is történt. Csak azt érzékelték, hogy menni kell. Es mentek. Szétdarabolódtak a családok, kihült a kasza nyele, kihült a villa nyele, míg át tudták venni, fel tudták vállalni a váratlanul nyakukba zúdult munkát az asszonyok, az alig felcseperedett süldő-gyermekek...

Én arra ébredek, hogy verik a dobot az úton... Két csendőr kísérte a dobost, s az verte a dobost, verte, verte, hogy háború van, általános mozgósítás! Háború van, általános mozgósítás! A férfiak azonnal jelentkezzenek községházánál! Az asszonyok készítsék az útravalót. Nyolc órákor mindenki legyen a községháza előtt, mert menni kell! FL (3)

Villámadatkor, kora reggel volt, akkor tovább s tovább állott meg a kishíró, s azt kiáltotta, hogy minden katonaviselt ember amilyen hadtestnél szolgált, azonnal de azonnal oda, s huszonnégy órán belül a katonagúnya rajta kell hogy legyen! TD (1)

Ugye a nép el volt szóródva, mert augusztus volt, szénacsinálás volt. Onnan osztán haza kellett kiabálni őket. Annyi volt két nap múlva a vonaton a nép, a lépcsőkön is mind bevonuló volt. Semmi behívó nélkül, aki ahová tartozott, mentek. VI (1)

Ősz fele volt, má a törökbúzáat gyírítottuk, mentünk átal egy hegyen, hát jó egy öregasszony, s azt mondja nekünk, na, aszongya apámnak: majszter úr, a piros cédulát – aszongya – kiragasztották a bíró kapujára, bé kell vonulni. Bé kell vonulni, met veszélyben a haza. Még így mondta a vénasszony, veszélyben a haza! Elég baj az, mondta édesapám, hogy megint háború lesz! LZs (4)

A nép úgy jött haza az erdőről, hogy a falu így gömölygött, ne! Aki otthon volt, mán el is volt menve. Osztán másnap azok is elmentek. Isten örözzön, milyen volt az. Meg volt két szóból kiáltva. Az egyik, hogy amelyik hadtestnél szolgált, oda menjen mindjárt. TD (1)

Aratás volt, arattunk, nálunk arattak, a falu végén volt egy két köböl féle föld, ott voltak sógoromé, s nem tudom még kik. Én voltam honn, édesanyám engem hagyott honn. Én ottan főztem, s jó a bíró, Deák Zsigmond úrnak hívták. Jó, s azt mondja: Birike, hol vannak édesapádék? Hát aratnak, idele, mondom. Aszongya: met Lászlónak behívója jött, bátyámnak, aszongya a háborúba kell menni. Osztan lement oda, a falu végén voltak, lement Deák úr, s na, László ecsém – azt mondja – háborúba kell menni! Hazajövének úgy uzsonna felé, a sógoromnak lova volt, befogtak, egy kenyeret s valami inget esszeszedtek, felpakoltak, s elvitték Laci bácsimot. Azt mondta még a pap, ahogy mentek: „Ne búsulj, ez csak harmatelszállottáig tart!” De abbiza meddig tartott, négy esztendeig. Egyszer járt volt haza négy esztendő alatt, úgy elvitték szegényt. Mindegyiket elvitték... (HPB, 10)

Vitték a szekerek az éneklő embereket, s zúgtak a harangok. Na, mejünk katonának! ML (3)

Volt nagy lelkesedés! Énekelték: Kossuth Lajos azt üzen-te... De ahogy fel kellett ülni a vonatra, volt sírás is. Bizony, volt aki tudta, sejtette, hova megy... HJ (3)

Vonultak az emberek, búcsúzkodtak az asszonyok. Az udvarunkon éppen aznap cséplés volt, a cséplőgépekről ugráltak le a férfiak, amikor jött a mozgóztási parancs, egyik kocsisunk, Ignác búcsúzkodott a családjától, s soha el nem fogom felejteni, amikor álltam az édesapám, édesanyám mellett, s apám megszólalt, hogy szegény Ignác, nem bír elválni a feleségétől, gyermekeitől. Kikapta a két éves kislányát az anyja öléből, csókolgatta, az visszavette, az még visszafordult, újból elvette, s csak mind csókolta. Rossz előérzetem van, mondta apám, ez az Ignác úgy búcsúzott, mintha örökre búcsúzna. Tényleg úgy is volt, az első ütközetben ottmaradt. Elesett. HBX (3)

Átalvetőkkel ment a sok embör, föl voltak pakolva ennivalóval. Búcsúztak, sírtak, búcsúztak, sírtak, s mondták: Megyünk a háborúba! Isten veletek! LZs (4)

Tisza Pesta elrendelte, hogy tizennyolctól ötvenkettőig még hadviseletbe kell menni. A tizennyolc éveseket is mind besorozták! BoL (1)

Mindenüvé kiragasztották Ferenc Józsefnek, Ausztria császárának és Magyarország apostoli királyának a felhívását. Népeimhez! így kezdődött. Öreg, nagyon öreg volt a király. „Hátralevő napjaimat a béke és szeretet hónapban szerettem volna eltölteni, de ellenségeink nem engedték.” Ez így volt, erre emlékszem. Elmondta, hogy tíz nap alatt tizennégy hadüzenet érte Magyarországot, és így hátralevő napjait a háborúnak kellett szentelje. Meg is halt ezerkilencszáztizenhatban. Szál (3)

Kiabáltak: Éljen a háború, éljen a jáború, éljen a háború! Azt mondták a magyar katonák az akkoriak: nekünk Szerbia csak egy frustokra való. De nem frustokra való volt, bizony! KeB (3)

Kiabáltak, énekeltek: „Ne félj, ne félj, kutya Szerbia...” LGy: (3)

De milyen nagy énekszóval mentek! „Árpád apánk, ne féltsd ősi nemzedet, Nem veszünk el ha eddig el nem veszünk. Érted élünk, érted lángolunk, Érted honfi szívvel áldozunk.” Ezt énekelték. Nem volt nyoma a keserűségnek. Az asszonyok sírtak, de a férfiaiak nem. S nekem aztán akkor reggel kellett tejért menjek, s én olyan félve mentem, hogy hát engem meglőnek! Alig hittem, hogy hazaérjek. OBI (3)

Olyan lelkesedéssel mentek, ami ritkaság... „Ne sírj, met visszajövünk, egy hónap, két hónap, s itthon vagyunk!” PD (3)

Volt nagy lelkesedés, de bizony mikor bevagonírozták őket, volt sírás is. Volt, aki tudta, hova megy. HJ (3)

Ott sírdogáltunk. Azt mondja keresztapám: Mit sírnak, komaasszony? Egy-kettőre Szerbiát elpalljuk, s két hét múlva itthon leszünk. KoM (4)

Igen, de odaállott Oroszország, s esszezavarodott az egész. Csak a német, a bulgár s a török állott oda a magyar mellé. Mi négyen voltunk együtt, szövetségesek, s volt huszonkét állam velünk szemben. KR (3)

Úgy mozgósítottak, a nap még fenn volt, s én már jelentkeztem Szebenben. CsS (3)

Este lefeküdt a felesége mellé, s reggel már katona volt Brassóban. KR (3)

Mikor kitört, egy szombat nap volt. Arra ébredtünk fel, hogy szól a gyár kürtje, s harangoznak. Kitört a világháború. Feltelefonáltak a munkásoknak, minden erdőről jöttek le, még húsz kocsi is volt, aztán fel a népet, s vitték... Megszűnt a munka, kiürült a falu, nem sokan maradtak itt., s akik itt maradtak, a Jóisten tudja, miből éltek.

Na, akkor láttam utoljára édesapámat. Letette a kaszáját, s elindult... Ez az utolsó emlékem róla. FF (1)

AZ OSZTRÁK–MAGYAR HADSEREG

Európa legtarkább serege volt az osztrák-magyar hadsereg. Tarka, akárcsak az ország. Osztrákok, magyarok, csehek, szerbek, horvátok, lengyelek, románok, ukránok, szlovénok, bosnyákok, s még számtalan kisebb nép, kisebb nemzet. Állhatott egy-egy szakasz akár tíz-tizenkét különböző nyelvet beszélő katonából is. De ezekben a napokban, hónapokban – különösen a kezdeti időkben, amíg a felkoholt lelkesedés tartott, s amíg nem magasodtak óriási kérdőjelekként az emberek fölé a talányok, a miértek – a közös sors összekovácsolta őket, a méhkas ország más és más arcú katonáit. A hazáját védte mind, egyik királyáért, másik a császárjáért harcolt, az ellenséggel szemben, melynek soraiban esetleg épp a testvérével kellett szuronypárbajt vívnia. S ha nem is egyértelműen, ebben az óriási, „szedettvedett” hadseregben a szervezéssel, a megépítéssel próbálták érzékeltetni e sokszínűséget.

Kétféle katonaság volt. Közösök s honvédek. Volt harminckét magyar ezred, azok honvédok voltak. Azokat magyarul tanították mindenre, magyar volt a vezényszó, minden. S volt a közös hadsereg, abból volt százket ezred. Azoknak már németül vezényeltek. Vótak cseh s horvát ezredek is, cseh s horvát vezényszóval. S voltak teljesen román ezredek is. De a legtöbb vegyes volt. A honvédeknel is voltak románok, szlovákok, horvátok, rutének, s a közösöknél is magyarok. Elsőbb volt a raj, tizenkét emberből állott, annak egy örvezető volt a parancsnoka, s osztán volt egy tizedes is benne. Négy raj egy szakasz, azt a szakaszvezető irányította. Négy szakasz egy század, négy század egy zászlóalj, s négy zászlóalj egy ezred. Egy században kétszáznegyven ember volt. Egy szakaszban béke időben negyvennyolc, háborúban hatvan. KR (3).

Hát a mienk az tiszta magyar ezred volt a közösöknél. Tiszta udvarhelyiek voltak benne, többen gyergyaiak, s kevés háromszéki, azok is voltak. Székely ezreddel, a kettősökkel mi egy brigádba tartoztunk. ugye német komandó alatt voltunk. VP (4)

Mind ahány, annyiféle nemzet volt. Rutén legények, s ilyen horvát. Amelyik tudott, az tudott értekezni, amelyik nem, az nem. Összetartozási tudat nem sok volt közöttünk. Odakerült hozzánk egy fiatal gyerek, Anafré volt a keresztnéve. Annak olyan elméje volt, amit megmondtam neki, többet nem felejtette el. Mikor három hónapja ott volt, úgy tudott beszélni magyarul, én is tanulhattam tőle. HB (2)

A horvátok, bosnyákok, csehek, románok, mind jó katonák voltak. Met ott össze voltunk vegyítve. De olyan mint a német s a magyar egy se volt! Haj, milyen csaták voltak, áldott egy úristen! Azt hittem, összeszakad minden. De a magyaroktól erősen féltek. A muszka is félt, a talján is félt, a román is félt. Mindegyik félt a magyar katonáktól. Én is, a puskát ha hordoztam, ne féljen, megüttem a puskával is az embert! HGy (1)

A harcot tekintve a magyarok voltak elől még az osztrákokkal szemben is, mert olyan harcos katona, mint a magyar, a földet nem tapodta. Elszánt volt, bátor volt, ment ott, amelyik tudta, hogy ott meghal öt-hat lépésre, akkor is ment. VD (1)

A magyar hadseregben sok román tiszt volt. Felvitték egész tábornoki rangig is, mint gyermekek megtanultak románul, a kadétiskolában egyik tárgyat németül, a másikat magyarul tanították, úgyhogy ott megtanultak németül és magyarul, mind a két nyelvet tűrhetően beszélték, s tűrhetően elfelejtették az anyanyelvüket. Úgyhogy ezek a tisztek tudtak három nyelvet, de tökéletesen egyet sem. Az én tiszti iskolám parancsnoka egy Baltazán nevű idősebb kapitány volt. A taktikát ő adta elő. Elmondta németül, s elmondta magyarul is. Román szempontból nem nyilatkoztak. Nem tettek semmi olyan kijelentést, ami nemzeti mivoltukra utalt volna. Katonatispusok voltak ezek, nem voltak se románok, se magyarok, se németek, katonák voltak. De a fiatal tiszteknél már akkor észre lehetett venni, hogy szeparatisták voltak. HGy (1)

Az osztrák-magyar hadsereg két osztályból állott. Első osztályú népfelkelők harminckét éves korig, s negyvenkettőig a másodosztályúak. A leggyengébb felszereléssel mi rendelkezünk. CsS (3)

A huszároknak karabélyuk volt, nekünk pedig manicher geber. Ötlövetű, gyorslövő, modern. A karabélyra a szíju úgy volt szerelve, a hátán hordozta, nem a vállán. Mi a vállunkon. Volt szuronyunk, de azt szuronytáskába tettük, s csak amikor rohamra mentünk, akkor kellett felszúrni. Volt gépfegyverünk is, szalagokkal ment... Az nagy pusztítást csinált. Ágyúink? A legkisebb hetes számú volt, a volt a legkönnyebb, a szám mondta, hogy milyen nehéz a löveg. Azokat a hegyekbe is fel lehetett vinni a lovakkal. Mindig lovak vitték az ágyúinkat. Volt a tizenötös, huszonegyes, huszonötös, huszonnyolcas... Volt még a harmincas s feles, s a negyvenkettes. Azt nem lehetett, csak vonaton vinni. Varsót is avval lötték bé, a varsói várat. Mikor Varsót belőtték, úgy elmentek volt az oroszok, hogy nyolc napig nem érték utol őket a magyar csapatok. Erősen megijedtek tőle. Azt mondták, az autrickik csövestől küldték reájuk az ágyújukat. Nekik, az oroszoknak nem volt ilyen. Az oroszoknak könnyebb volt a puskájuk, mint a mienk. Hosszak voltak, s a szuronyuk három sarkas volt... VI (1)

A tizenötös ágyú lövedékei között volt srappel, amelyik a levegőben robbant. Ez olyan volt, hogy irányítható, ahol akarta az ember, ahova beirányította, ott robbant. Ha akarta a cső előtt, hanem tovább, öt méterre, tizenöt méterre. Volt ekrazitgránát, azzal ha rombolni akartak, belélőtték. Az az ütődésre

robbant. Osztán volt a gyújtógránát. Például münköt is az elenség gyújtott fel, a mi lőszerünket, belélőtt ilyen gyújtógránáttal, s osztán menthetetlen volt, úgy égett. Folyadék volt benne, gonosz, hova az lecseppent, égett, ki sem lehetett oltani. VD (1)

A katona nem csinált egyebet, éjjel-nappal csak a földözéket ásta. Mindenki. S ami föld onnan kijött, egy része mind hátra volt dobva. A másik része srappner földözéknek a lövészárók elejibe. Mikor mozgó front volt, abba járt, valahogy annyi földet hányjon maga elé, hogy a fejit valahogy, ha esetleg lőnek, ne találják el. A teste kinn volt, de a fejit mindenki véde. VP (4)

Volt olyan, hogy csak két hétre váltottak fel. S úgy is volt, hogy egyik nap bementünk a lövészárókba, másik nap kimentünk, másnap felváltottak. Ott aludtunk a földön, az árokban. Nem volt fedele, semmi. Télen is, ha valahová elküldték az embert, akkor mentünk földel alá. Kinn a hó esett, az eső esett, s ott voltunk. Ki voltunk merülve, ki voltunk fáradva. Olyan álmos volt az ember, a szemit hunyta össze, ott lebuitt a földre, s odafagyott köpenyestől. Amelyik tudta, a másikat is felköltötte. Me ott nem vigyázott reánk senki, mindenki magára kellett vigyázzon. S hányan fagytak meg! Ott elaludt azon a hideg, fagyos földön, s ott megfagyott. VP (4)

Hát akkor ősszel mind futóárkot kellett ássunk, fedezéket, mindent télire. Ott voltunk tavaszig. A téli árunk megvolt, abból a főárból voltak a lövőlikák ki, s a földdel be volt fedve, földdel meg volt hányva, likak voltak ki. Megvolt a főárunk, abból az árból a figyelő-tüzelő poszt őrszemnek likacska hátraásva annyira a főároktól, mint a háztól a kapu, olyanformálag. S akkor az alvó, megvolt az alvó hátulfelől ki volt ásva a hely tizennégy legénynek, mint egy ház (szoba), majdnem akkora, s abból az árból ebbe. Alvó hely volt ez, nekünk bé volt gerendázva s annyi föld reahányva, hogy a legnagyobb lövedék se tudja beverni. Ebbe teleltünk. S innét a kijárat a nagyárokba megvolt. Onnan mentek ki szolgálatba. Kilenckor kiment ez a legény tizenegyet, s akkor két óra múlva vitték ki a következőt, így bé voltunk osztva. Szalmát vittünk bé, s ott, ahol lehetett, a köpenyünket leterítettük. S akkor a feladata a volt annak a katonának, aki a poszton volt, ha az orosz lő, vagy ha nem lőtt, csak lőtt vóna, s észrevette az a poszt, hogy jó, akkor ő ötöt a levegőbe vagy akárhová lelő, s akkor az árokba megfutamodik, s alarm, alarm, ezt kell kiabálni, amíg a nagy árokba beér. S ha ő ötöt lelő, akkor itt is egy poszt van a lábaknál, s azt kiáltja: alarm! Mikor az befutott, akkor már kött mindenki! TD (1)

Aztán ilyen téli állásban mondom olyan dekungot csináltunk, hogy az egész raj beléfért. Az le volt gerendázva, s egy méter földdel le volt takarva Sokszor a víz befolyt rajta. Máskor olyan domborulatot csinált, hogy a víz tudjon lefolyni róla. Mezsgyét raktunk a tetejére, ahogy követelte a hely. VP (4)

A SZERB ÉS AZ OROSZ FRONT...

Irány: Szerbia, és: Irány Galícia... Így kezdődött. A legnehezebb épp ez a kezdet volt. A legtöbb áldozatot az első csaták követelték. A szerb front, az orosz front.

A szerbek olyanok voltak akkor is, mint előbb, 1848–49-ben, vagy mint később, 1941-ben, amikor a magyar csapatok újra bevonultak Bácskába, avagy 1991 után, a szerb-horvát- és a boszniai-, majd napjainkban, a koszovói háborúban. Bokrokból, tornyokból, padlásokról, lefüggönyözött ablakok mögül

lőtték az „ellenséget”, lőtték a mieinket. Hadszíntér, front volt az egész ország. Még akkor is, amikor már valójában „meghódoltak, legyőzettek.” Nem csak „egy früstökre való”-nak bizonyultak. Még a veszített háború után is ott élt bennük a magukat meg nem adás hite, a végső győzelem reménysége. Vagy csak a bosszúvágy?

Először Szerbiát vettük „üzembe”. KáF (3)

Nagy sárok voltak, sok eső volt abba a tizenégyes esztendőbe, úgy hogy a hadsereg nehezen tudott menni. S a komitácsik a fákról puskázták a magyarokat! S a fehérsépek is a házak tetejéről! KeB (3)

Édesapám a trénekhez került, a kocsikhoz. Mentek, azt mondja, egy helyen kiköttek egy faluba, a templomhoz közel. Hát egyszer aszongya olyan sortüzet kaptak, alig tudtak, aszongya, elmenni. Megmenekülni. Hát a szerb pap, aszongya, felült volt a toronyba, az adta a jelt, hogy hol mi, s úgy tüzeltek rejik a szerbek. Ettől, aszongya, megmenekültek. Egy helyen utolérték a lovasságot, egy völgyben. Egy hegy alatt két falucska volt egymással szemben, egy kilométernél alig volt többecske a távolság köztük. Az egyik faluban mind nyargaltak körül a fiataljaink. Hát egy helyre valahova három vagy négy kurva üzletet nyitott. Mentek oda a magyar katonák. A végén jött a parancs, kellett indulni tovább. Hát hol van ez, hol van ez, hol van emez... Hamar készülséget csináltak, a falut összejárni, keressék meg a katonákat, hol vannak. Jőnek vissza, nem kapják. Egy katona – az is mán oda akart menni a kurvákhoz, csak hogy a sorakozót megfűtták – megszólalt: Százados úr, alázatosan jelentem, megpróbálom egy helyen megkeresni, hátha megkapom. Hát elvitte oda a szakaszvezetőt, s útközben elmondta, hogy volt, mint volt, hogy két ügyes szerb vagy török fehérsép volt ott, de aki előbb bement, azt nem látta, hogy hova lett. Na, ennyi elég volt a szakaszvezetőnek. Hamar béküld egy katonát, bémejen, a fehérsépek fogadták azt is, aztán bement a szakaszvezető harmadmagával. A fehérsépeket kezdték vallasni. Ahogy szorosabbra fogták, hogy leszakítsák a füliket hanem, csak azután mondták meg, hogy mit csináltak. Ott volt egy lyuk, azon lehúzták őket a pincébe, meg voltak szúrva tíznél többen! Természetesen osztán elvitték a pellengérrre a fehérsépeket, s ott a nép szeme előtt kivégezték, hogy annyi katonát öltek meg. LD (3)

Vótak öregek is, lebúttak egy út mellé, ahol mentünk végig, s belélőttek a katonaságunkba. Kettő meghalt a magunk csapattól, s ez így ment szinte állandóan. IP (5)

Montenegróban ha megfogtak egy katonát, a miénket, levették, kivették a szemét, gombot tettek helyébe. Levágták a micsodáját, s betették a szájába. Bajonétra szúrták, s felemelték. Osztán jött egy brigád, Pongrácz volt a parancsnoka, a mind hegyi tüzér volt az egész. Nem kíméltek sem asszonyt, sem gyermeket. Hozták a harmincas s felest, s löni kezdték azt a hegyet, a legmagasabb hegy volt Montenegróban. Rögtön letették azok a fegyvert. TB (3)

Mielőtt mi odaértünk, már lekapcsolták, úgyhogy akkor már nem harcolt velünk egyáltalán... Szívós népek voltak, ellenséges népek voltak, gyűlölték a magyarokat. Nekünk ki volt adva a parancs, hogy sem ivóvizet, sem élelmet nem szabad ott elfogadni semmit. Véletlenül mérget tesznek bele. Jobban gyűlölték minket, mint az osztrákokat. Nem tudom megmondani, hogy miért. Nem jártam közöttük egyáltalán, csak amikor vonultunk rajtuk keresztül a lovainkon. KáF (3).

Az oroszok is sikereket értek el kezdetben. Edzettek voltak, volt harci gyakorlatuk, még nem felejtették el az orosz-japán háborúban szerzett tapasztalataikat. A mieink szinte menetelve mentek szembe az ellenséges golyókkal, szembe a halállal.

Azok, akik előre elmentek, az első fronton meg is haltak mind.. Ugye nem voltak kiokulva annyira. Saromléniába álltak, leszedték, vitték elé a mást, azt is leszedték, esment vitték elé a mást. DnJ (4)

Borzalmas vesztesége volt a háborúnak, kezdetben különösen, rengeteg sokan meghaltak innen Bölönből is. Sokan! Aztán azután nem haltak annyian, mert kifejlődött a harcmodor, aztán nem volt annyi áldozat. Édesapámék bekerültek az első ütközetbe, de a fegyverük elég rideg volt. Egyetlen lövetű puskával mentek, ha azt kilőtte, újra kellett tölteni! Már a más hadseregnek megvolt az automata fegyvere, nekik nem, csak azután jött bé. LÉJ (3)

Ahogy kiment az első menet, a többi mind pótlás volt. Ahogy estek el, pótolni kellett. Megsebesült, meglőtték, örökké kellett pótolni... Mind kint voltunk a rajvonásban. Ej, mondom, mi lesz itt velünk? Kinn háltunk ott, fennállva! Én egy eszten-

100 ÉVE TÖRT KI AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ

Az I. világháború során a Magyar Királyság területén 3.800.000 embert mozgósítottak.

Egy részük a Magyar Királyi Honvédség, mások a császári és királyi haderő alakulataiban szolgáltak.

Közülük a különböző frontokon 661.000-en haltak hősi halált,
743.000 megsebesült és
734.000 hadifogságba esett.

deig voltam ott a rajvonásban. Ha két órát kinn volt, kettőt pihent. Nem is bírta volna ki. Ha előnyomulás volt, akkor ment az egész. Akkor az egész ott volt. De mikor meg voltunk állapodva valahol, volt úgy, hogy mind a két rész állott. Karácsonyba nem volt soha ütközet. Egész éjjel olyan világosság volt, mint nappal. A rakétákat nyomták fel! KR (3)

Ugye megérkeztünk Tarnopolba, éjjel, akkor onnat vittek azon az éjőn abba a faluba, a határon volt az ütközetünk, parancsot kaptunk, hogy az ezred támadjon. Egy Szende Balázs nevű ezredesünk volt, fülekelecsényi születésű, aztán ő münköt nekivitt az oroszoknak egész szép fényes nappal támadni. Futva mentünk, rajvonásban. Mikor értünk volna az orosz állásig, kiabáltunk, hurrá, hurrá! Ez a raj futott egy darabig, egyenként leütték magukat, akkor jött a másik raj... Mentünk elé, aztán mikor odaértünk, hogy már rohamra kellett menni, akkor egyszerre köllött ugrani, s szuronnal rohamra menni. VP (4)

Amikor megindultunk az oroszokkal szembe Dunajorznál, ott olyan hegyes hely van, mint itt, a Hatodon keresztül, olyan fordulói vannak, bé voltak álcázva oda az oroszok.. De annyi volt, uram, hogy jaj, az egész hely, az egész nagy hely mind katonával volt tele. Be voltak dekungolva, le voltak zöldágazva. Na, ott megkaptuk az első tüzet, egyszerre vetek ott azon a helyen fel minket, huszárságot, tüzérséget, gyalogságot, trent, mindent. Egymás után sorban. Amikor megtámadtak münköt, a hegyoldalon bé az ágyuk bédőltek, ott egy csomó ló megdöglött, egy csomó katonát agyonvertek, agyonlőtték őket. Hát ott lefutottunk az aljba, ott volt egy patak, nem túl nagy patak, egy rendes folyású víz volt. Akkor nap mi lementünk, dél el volt múlva, de ló nélkül, gyalog, elhántunk fegyvert, mindenfélét, azért, hogy hanem nem tudtunk menni. Nem is kaptunk ennivalót. Azelőtt való nap sem ettünk, akkor nap sem ettünk. Az oroszok hej, sokat lelőttek ott. Be voltak Stellungozva rendesen. Nekünk az út volt csak, egyéb semmi. Abba a helybe bétérítettek, béverték a tüzérséget, bé trent, mindent. Ottmaradt minden abba a helybe. A lovamat se láttam többet soha az életemben. Osztán hogy mi történt, meglőtték-e, megdöglött-e, elvitték-e az oroszok? Ejjsze nem pusztították el, tudták használni. Szép lovak voltak, jó lovak, huszárlovak, szép magyar huszárlovak! KrF (3)

Az oroszok bétörtek, bójóttek a futóárkon úgy, hogy hátulról az én embereimet mind elvitték. Akkor kiáltsa az ő, hogy: az oroszok bétörtek! Hamar szaladok a géppuskámhoz, kilövöm a világítót, vagy hat világítópatront, hát annyi orosz jó, hogy egymást érik. Akkor osztán nekik a géppuskával. Én azt a vonalat teljesen megsemmisítettem. Akik bójóttek volt, benn voltak az első állásunkba, a géppuskával ahogy lőttem, readobták a kézigránátot a géppuskámra. Megmarkoltam, eldobtam. Abban a pillanatban a másik gránát odaesett, s leüött engem. Leestem, s hát kilenc sebet kaptam, súlyos sebet. Az oroszok bejőttek, s elfoglalták az állást. Én sebesülve a lövészárookban el voltam esve. S azért mondom, hogy lelkös embörök az oroszok, mert egy orosz – hosszú köpenyegjük volt – odabújt hozzám, a villanylámpát odatartotta, s látta, hogy a vér úgy ment tőlem, mint a patak. Mindjárt tudta, hogy hol van a kötszerünk, elvette, a karomat békötte, de a lábamon s a fejemen a sok seb ott volt. Tartotta a szájamhoz a rumot, nekik olyan bévarrt kulacsuk van, hogy igyam. Elfördítotam a fejemöt. Ő ivott, s megint tette a szájamhoz. Ittam én is, s akkor félrehúzott a lövészárók oldalába. Erre a miénkők osztán a tartalék fölvonult, az oroszokat elfogták az egészet. Egyszer hallom, hogy a szuronytáska s a

kicsi lapát – a föld ahogy kiadta a hangot – hogy csattog. S hallom, hogy kiáltsa valaki: Első század, húzódj jobbra! Esment öt perc múlva: Első század, hurrá! Éppen, hogy én a lövészárokbá voltam esve, egy káplár reámszökött, s az jött a puskával, hogy szúrjon agyon. Mondom: Ne szúrj, nyolcvankettős sebesült géppuskás vagyok! Osztán akkor esszefogták, esszeközték az oroszokat, azt is, ki rajtam segített! VP (4)

El volt szánva az ember, nem gondolt se ide, se oda, se haza, se sehova. Ha élek, élek, ha meghalok, meghalok. De a házaseberek azok sírtak. Azok gondolkoztak a családról, erről, arról. Mi legényemberek nem gondoltunk semmire sem. Még arra sem, hogy az ellenséget győzzük-e le, vagy hogy megmenekülünk-e. CsS (2)

Három hétig képeztek hátul, s három hétig voltam a rajvonásban. Comblövést kaptam,, akkor úgy volt, kiszuperálnak. De nem szuperáltak ki, azt mondták, egy ilyen ügyes fiatalembert nem lehet kiszuperálni. Munkára tettek. SzaM (3)

Nehéz volt, amíg megszoktuk. Sírtunk is. Azért, hogy akkor cseperedtünk fel, s háborúba kellett menni. Sírtunk, hogy háborúba megyünk. Ott is olyan volt, hogy akire a Jóisten gondot viselt, az megmaradt, aki olyan volt, egy golyó megtalálta, s felfordult. Olyan is volt, hogy a pipát a szájából kilőtték, s ő megmaradt. De a pipát a golyó elvitte. CsS (2)

Egy vízre, egy kútra jártunk az oroszokkal. Én is a vizet innen merítettem, s az orosz is túlról merítette. Egymást nem bántottuk. Én is visszajöttem, ő is hazament. Egy csigás kút volt ott egy nagy uradalomban. Két vedre volt, az egyik ment le, a másik jött fel. Egyszer azt mondja a tiszt: fiúk, kik mennétek el vízért? Itt átalmentek ezen a dombon, s ott van a kút. Azt mondja az egyik: tegnap én jártam! A másik: ő nem mer menni! S megint egy másik: Ő elmegy, de csak velem. Hát jól van, isten neki, gondoltam, osztán elmentünk. Megyünk, hát két fiú jön vissza, s mondják, vigyázzunk, mert oroszok vannak a kútnál. Mi is megtérünk, mondják. Nem jól jártok, fogolynak esetek... Nem baj, megpróbáljuk... Ott volt egy gödörben a kút, s hát egy csomó orosz ott heverész. A fegyvereik gúlába ott össze voltak rakva... Néztük, néztük őket... A kapu előtt megálltunk. Azt mondja az egyik fiú: Mit csináljunk? Menjünk! Mehetünk, mondom, de nem jól járunk, felszökösnek, meglőnek. Hátha nem csinálnak semmit, aszongyák... Ott heverésztek, mezítláb egy része, s a puskáik piramétába, ott volt egy század, annyira a kúttól, tíz méterre se. Egy kicsit gyanús volt a dolog. Fel találnak szökni, puskát akarnak ragadni, baj lesz... Haton voltunk. Mondom: kettő dolgozzék a vízzel, s négy álljon kézügybe, s szemelje az egészet, ha mégis kell. Úgy is lett. Azok: Hlebát adunk, kenyeret! Kínáltak, akartak beszélgetni. Ott szivarral, mindennel kínáltak. – Nem kell kenyér! Még arra gondoltunk, hátha becsapnak, azért hívnak oda, hogy így tegyenek, úgy tegyenek, elfogjanak. De nem, nem mozdult egy sem. Megmerítjük a vedret, megtöltjük a flaskókat... Egy sem mozdult egyet sem. Mondom: baráti emberek, egyéb bajunk ne legyen, csak igyekezzünk elmenni. Egy se nyúljon semmihez, hozzuk a vizet, osztán mesterkedjünk, nem tudjuk, kiben mi lakik, mi se bántjuk, ők se bántsanak... Ha mégis szöknek fel, s mennek a puskáikhoz, hogy lőjenek, nekünk hamarabb kell lőnünk, arra vigyázzatok! Met hanem még keresztül lövöldöznek hátba münköt! Kijövünk a domb tetejire, azok ott feküdtek. Nem voltak afféle emberek, hogy lelőjenek, vagy elfogjanak. Essze voltunk már szokva... Mikor eljöttünk, elértünk a Stellungjainkhoz, a hatodik század

erről felől, az ötödik század ott, hát fel vannak készülve. Hol tekeregték? Mondjuk: nem tekeregtünk, vízért jártunk! Hol vannak a hátizsákjaitok? Menekülni kell, alarma van, menni kell, aszongya. Hüj a szentéges istenit! Nincs hova menjete, itt álljatok meg, s két perc múlva a század elfut. Hát menyen a hatodik század is, én is benne voltam. Közébe szökünk, a flaskókat oda. Hamar ott elkapdossák, hát a káplárom hozza a hátizsákomat. Mindegyiknek a hátizsákját a társai hozzák. Azt hittük, elvesztek. Dehogy! Egy csereerdő csak annyira volt, mint ide a templom, egy kétszáz méter, futtunk, a kifutóárokra a vége abba a cserés erdőbe beért. Mikor odaértünk vóna, a cserelapi a fáról jött le, úgy kezdtek löni az oroszok. Estig mentünk, s hullt úgy a levél a fejünk teteire, hogy! Estig vonultunk, míg a gyűrűből kimentünk volt, mert gyűrűbe kerültünk... TD (1)

Mint szabót vittek el, a tiszteknek kellett dolgozni. Én nem lőttem senkire sem, s reám sem senki sem. SzCA (3)

Én nem szúrtam, nem öltem meg senkit. Én ott is úgy csináltam örökké, hogy olyanba ne kerüljek. Nem szerettem az olyasmit. Nem öltem én embert. Mál (3)

Az őrseget végezni kellett télen is, mikor reánk került a sor. Két órát ki kellett menni. Ha este kilenckor jöttünk bé, hajnalba megint sorra kerültünk... Legrosszabb november, december, január volt... Beszéltük, hogy milyen dolgokat értünk nyárba még, július-augusztusban milyen dolgok mentek végbe, s szeptemberben, októberben. A kerteket a két front között meg kellett csinálni! Olyan fiú is volt, olyan szerencsétlen, kiment, s mire egy drótot reakötött vóna a karóra, meglőtték. Az összes drótkerteket a front túlsó felitől idáig, tizenhét soros drótkerítést, mind én tekertem. Mondták: Mi az Isten, Tamás, téged hogy nem lönek meg?! Mondom: ennyi az eszük, hogy nem lönek meg. Olyan szerencsém volt, a kezeiket mind megliggatta, az én kezem olyan kemény volt, hogy még a drót sem szúrta be... Azt a sok drótkertet mind mi csináltuk, egy páran. Osztán meg kellett reperálni, vajegy ágyúlövedéket odalőttek, s az elszakasztotta, mondta a másik: Tamás, menj elé, azt a drótot kötd meg! Hát csak én menjek, az őszön is mind én csináltam meg. Olyan messze, ott voltak a pionérjaink, onnan a kecskéket hozták elé, s mikor a lövészárkokhoz értek, má mondták: vegyétek átal, met a gatyánk reszket nekünk! Hát ti is a harctéren vagytok! Osztán mondom: ha ti úgy féltek a haláltól, hát másszak én elé! Vót, hogy három kilométereket kellett kúszni, a karomon a puska, a hátamon a hátizsák, úgy másztam elé, s a tűzből kibújtam élve. TD (1)

Mikor szuronyrohamra kellett menni, másképpen kellett csinálni a sáncokat, dekungot. Előre megmondták, hogy na, reggel fél hatkor indulni szuronyrohamra. Nem vittünk semmit, csak a patrultáskát s a fegyvert, hogy könnyen menjen az ember. S ugye, hogy hát az oroszok támadtak, mi is fel kellett vegyük velük a harcot. Ugye ott volt lövés, ott volt szúrás, ott volt minden. Hát – mit mondjak – amikor már láttam, hogy ez lesz az én vetélytársam, lőttem, hogy ne érjünk össze. Hogyha ő nem lő meg, akkor én kell meglőjem, hanem akkor szembe kell szúrjunk egymással. S én már előre lelőttem, mielőtt összeértünk vóna. A fegyverek csattogtak, csakhogy nem talált a szurony. Én döfni döftem, engemet is döftek volna, igen bizony, hát hogyisne, mikor össze van vigyülve az ember, egymást az ember nem tudja nézni, nem lássa az ember, mert az szemvilágvesztő dolog. Csakhogy mikor a rohamnak vég volt, összeállítottak, s heten maradtunk a századból. Volt olyan, amelyiknek a köpenyt lehasították volt, az én köpenyemnek is a felit leszakasztották.

A roham megvolt, a mieink is lőttek közünkbe ágyúkkal, s az orosz is lőtt, hogy az milyen dolog volt, mért volt, az csak egy néppusztítás volt. Met most mán ugye a sajátunkot kellett vóna védjük! S ott esze voltunk vegyülve, s ő lőtte a miénket is s az övét is. Ott mikor vége lett annak a harcnak hát összeállítottak, hátramentünk, s keresték, a század na, hogy áll, s heten voltunk csak a századból, pedig kétszázhatvan emberünk volt! Amíg a harc folyt – tarthatott egy órát, egy jó órát tarthatott, tovább nem – annyi embert vesztettünk! S akkor aztán azt mondták, menjünk most már pihenőre! Hátramentünk pihenőre, s más alakulat foglalta el a helyünket. De az orosz akkornap tizenkét szer támadott, mert rengeteg embere volt az oroszoknak. Annyi embere volt, hogy amikor lőttünk, ahogy csak tudtunk löni, a dopráj – mert ez a dopráj is nem négyesével van, hanem ötösével – még öt emberen is keresztülmegy, lőttük, ahogy csak tudtuk, s akkor is énekszóval jöttek szembe... AJ (3)

Akartak ütni engemet, innét jött kettő, amíg szembefuttam velle, ez hátraszokott, a másik ódalról jött reám, hogy engem szúrjon le, egyszer hat is nekem indult. Igen, de ő se lőtt, me közel volt, s egyszer hátulról vad felkiáltást hallottunk: „Ne félj, pajtás, met mü es itt vagyunk!” Nem is tudtuk, kik, egy eléfutott, s éppen amikor szúrni akart engem az egyik muszka, úgy megütte fejbe, hogy az ott lerogyott. Tulról is: Ne félj, pajtás! Így münköt megmentettek. Én csak annyit éreztem, hogy engem hátravittek, osztán azok ott össze-vissza verték egymást. TD (1)

Harc, harc, harc! Az ütközetben megsebesült a kapitányunk, s még valami tíz ember, s vagy húsz meghalt. A századunkat kiegészítették újra, s vittek tovább a harcba. Mentünk. Szuronyroham! Szuronyroham! Jött az őrnagyunk: reggelre az oroszokat az állásból ki kell verni! Szerencsémre olyan helyre kerültem, hogy a rohamra nem mentünk elé. Elbúttunk valóságosan. Akik elemek, azokból kevés jött vissza. Ott géppuskával learatták, úgyhogy kevesen maradtak. A kétszáznegyven emberből megmaradtunk nyolcvanhárman élve. S abból a nyolcvanháromból is vagy húsz sebesült volt. AG (1)

Egyszerre kilenc falut gyújtottak meg, s az úgy égett, hogy jaaaj! A németek gyújtották-e meg, a magyarok-e, az oroszok-e, nem tudom. Egyszerre kilenc falu égett! A nép elmenekült. Osztán ami ottmaradt, disznó, marha, azt a katonaság mind lelőtte. Úgy is volt, hogy az oroszoknak maradt, s lelőtték mind. Aznap éjjelre rohamot terveztek, s mégse lett meg a nagy világosság végett! Nagy világosságot csinált a kilenc falu, ahogy egy sorban égett! Osztán akkor éjen az orosz nem rohamozott. Akkor éjen csend volt. AJ (3)

Nagy támadást kaptunk Sajnikovszkijnál. Ott nagy támadás volt, de mi még fiatalok, olyanok voltunk, mint a juhok. Összefutottunk... Na osztán amikor összeszedtük a halottakat, mondom: mind egyszerre döglünk meg. Volt egy századosunk. Kérde: Ki mondta ezt. Mondom: Én! Azt mondja: nagyon helyesen cselekedtetek! Osztán később Selnikovszkijnál volt még egy nagy ütközetünk. Kimentek Darvas százados, Kozma főhadnagy, a libériás tisztek, bementek egy csűrbe, az oroszok rejtekmentek, s elfogták. Na, mondom, fiúk, ezeket nem hagyhatjuk itt. Menjünk utánuk, szabadítsuk ki! Volt egy Kudor nevű hadapród, az szedett össze embereket, hogy menjünk, s hozzuk vissza a századosunkat s a főhadnagy urat. Jelenkeztek többen, de nem engedtem többet, csak kettőt. Elég – mondom –, ha hárman meghalunk. Aztán csak tizenketten indultunk el. Mondom: három ember jobbról, három balról, a hadapród úr hátba kerül.

Én megyek elől három emberrel, mikor a kézigránátot eldobom, maguk tüzeljenek. Úgy is volt. Mikor közel értünk, eldobtam, s akkor hátulról tüzeltek, s akkor az oroszok megadták magukat... Mondom, hol a pisztolyuk, őrnagy úr, főhadnagy úr? Az oroszokat – voltak vagy húszan – békisértük. A két tisztet is. Na, mikor béjöttünk, megkérdezte a főhadnagy úr: kinek volt az indítványa, hogy minket kiszabadítson. Mondták a többiek, hogy Balázs Vinczi Jánosnak. Hozzám jött, s megcsókolt. Akkor felterjesztettek kitüntetésre. Első osztályú ezüstérmét kaptam én is, a hadapród is. A többiek meg kisezüstöt s bronzot. BvJ (2)

Semiszlit elfoglaltuk kétszer, s visszafoglalták. Lemberget nem törették össze, ahogy elfoglaltuk, megmaradt. Zsezsánba a lovak bé voltak kötve azokba az emeletes házakba, a trágya egy félmeteres volt azokban a gyönyörű lakásokban! Ott nagy ütközetek voltak! Ki se lehet mondani. A fényszóró úgy dolgozott éppenséggel, mint amikor az öntözőből a víz megyen, s így hordozták, teljesen odavilágított, ahol dolgoztak. Akkor a kukkerral nézték, hogy van mozgás. Az oroszoknak az állása úgy volt, mint ahogy Csernátonnál van az az erdőség, s közben ez a sikátorság, az ő állásik ott volt. Mikor jöttek, jól láttuk mű is... Ők nem láttak, mert mű egy erdőben voltunk, gyertyános erdőben, de mű láttuk őket, hogy dolgoznak. Akkora köz volt, mint ide Csernáton! Öt-hat kilométer. Egy nagy vízmosás volt, árok, víz, oda bejöttek. Idi szuda! Nem utáltuk egymást az oroszokkal. Sokszor beszélünk át egymásnak. Kiáltottak, hogy: gyere ide! Majdnem, hogy kezet fogjanak. SzaK (3)

Zeliscsignél az erdőben kozákok voltak, s támadásba mentünk át. Mocsaras hely volt, s támadtunk. Megsötétedtünk, de az oroszokat visszavertük. Az erdőt tűz alá vettük, s a kozákok mind átszaladtak onnan hozzánk. Egy hídon jöttek át. Osztán akit el tudtunk, elfogtunk. Minden szakaszparancsnoknak lova került. De hova feküdjünk le? Összehúztunk oroszokat – rengeteg volt a halott – hármat hosszában, s hármat keresztbe, s rea a pokrócokat, s úgy feküdtünk le. A halottakra feküdtünk rea. Hát reggel mikor felébredünk, tele voltunk tetűvel! Na osztán az őrnagy elrendelte, hogy menjünk mind a raktárba, vessük le a tetves ruhát, s mind újat kaptunk. Előrenyomultunk... Osztán leváltottak, s tartalékba kerültünk. Akkor fürödtünk a Dnyeszerben, június volt. Egyszer ahogy fürödtünk, srappnel kezdtek lövöldözni, na, sokan beléfulladtak a vízbe, én is másnak a ruhájába öltöztem nagy siettemben. Másnap szabadságot kaptam,

s hazajöttem. Már otthon voltam, amikor jött az értesítés, hogy meghaltam Mielica előtt Koszignál... Ott találták a ruhámat, abból vették le a nevemet. BvJ (2)

Semiszlit is a negyvenkettes ágyúval vettük be. Bevehetetlen vár volt az, szép, nagy város Orosz–Lengyelországban. Várfal vette körül. Nagy erő volt ott, nagy erő, azt mondták akkor ott a katonaságnál, hogy harmincezer orosz védte a várost. Akkor hozták Budapestről azt a negyvenkettest, kétszer belőttek oda, s a védők a fehér zászlót kitűzték. Megadta a város magát. Igen, de az olyan nagy ágyú volt, hogy mikor a zsinórt bégnyújtották, akkor felültek gyorsan oda a kocsira, s elmentek két-három kilométerre, ott nem lehetett ülni, olyan légnyomása volt annak az ágyúnak! ThGy (3)

Akit meglőttek, az ottmaradt, mert nem takarta sem Isten, sem semmi. Az meg kellett haljon! Mint a kéve a mezőn, amikor aratnak, s a sok kéve a mezőn, úgy voltak a halottak. Sokan ottmaradtak, a vadállatok megették. Sokan voltak. Amit tudtak, összeszedtek. De nem is tudtak összeszedni annyit. Vótak azok a szanitécok, azok szedték össze a fronton holtakat. Ástak egy likat, s belévették. De nem tudtak annyi sokat ásni. Egyszer mentem egy erdei-mezei kútra vízért. Egy katona neki volt dőlve a kút mellett a fának, egy nagy fának. Odamentem, szóltam neki, s amikor megérintettem. Eldőlt szegény. Meg volt halva lábon állva... Sokat lehetett látni... Így ütközetben egymást lötték! Máskor szuronykéssel egymást szúrták, jajgattak! Dekungokban álltunk! Nem tudtunk aludni, csak ritkán! Nem lehetett tudni, melyik percben támadnak, meddig élünk, mikor kell meghalni! Mikor mentünk, elbúcsúztunk egymástól. Ment elé, ő ment az ütközetbe, én maradtam hátul, mondta, Sándor! Mondani akart még valamit... Elindult... Nem mondott semmit. Pedig tudom, hogy mondani akart valamit.. Aztán egyszer: Sándor, egymástól el kell váljunk! NoS (3)

Egy orosz őrmesterrel beszélgettem. Dél-Szibériai volt, két cséplőgépe volt, Budapestről, a Csepel szigetről vitte. Tudott magyarul. Osztán ahogy beszélgettünk, megfogadtuk, hogy melyik győz, nekünk nem határoz.. Győzzön, amelyik akar, csak arra ügyeljünk, hogy megmaradjunk. A katona egyebet nem kap semmit, csak azt, ha megmarad az élete. CsS (3)

Az ember, az igaz ember embernek tud maradni ott, a halál árnyékában is...

Gazda József

NÉVJEGYZÉK

Az iniciálék mellett levő számjelek: 1: Csik és a Gyimesek, 2: Gyergyó, 3: Háromszék, 4: Udvarhelyszék, 5: Maroszsék, 6: Barcaság, 7. Más.

AG (1)	Antal Gergely, Csikdánfalva, 1895
AJ (3)	Abrahám János, Kézdimartonfalva, 1895
BME(1)	Bodó Sándorné Máthé Éva, Kászonjakabfalva, 1894
BnMA (3)	Bíró Nagy Miklósné Magyar Anna, Felsőrákos, 1897
BoL (1)	Boldizsár Lajos, Kászonimpér, 1901
BvJ (2)	Balázs Vinczi János, Gyergyóremete, 1897
CsiS (2)	Csibi Sándor, Gyergyóditró, 1894
CsS (3)	Csóg Sándor, Magyarhermány, 1888
DnJ (4)	Dénes János, Varság, 1904
DV (3)	Deák Vilmos, Tamásfalva
EbJ (6)	Erdő B. János, Ürmös, 1903
FF (1)	Fülöp Félix, Csikdánfalva, 1901
FL (3)	Földes Lajos, Papolc, 1897
HB (2)	Hompot Bálint, gyergyóditró, 1888
HBX (3)	Hoffmann Bianka, Barót, 1902
HGy (1)	Holló Gyula, Csíkszentsimon, 1895
HJ (3)	Hervai József, Sepsiszentgyörgy, 1898
HPB (3)	Hatházi Miklósné Péter Biri, Orbaitelek, 1892
IP (5)	Iszlai Pál, Havadtó, 1895
JJ (3)	Juga János, Kézdimarkosfalva, 1895

KáF (3)	Kádár Ferenc, Angyalos, 1897
KeB (3)	Kelemen Bálint, Páké, 1899
KK (3)	Komán Károly, Sepsikőröspatak, 1892
KoM(4)	Kovács Márton, Csehétfalva, 1902
KR (3)	Kicsid Rudolf, Gelence, 1895
KrF (3)	Krájnik Ferenc, Oltszem, 1892
LD (3)	Lázár Dávid, Ozsdola, 1903
LéJ (3)	Léta János, Bölön, 1905
LGy:(3)	Lőrincz György, Bereck, 1897
LZs (4)	Lőrincz Zsigmond, Fiatafalva, 1909
MáL (3)	Mátyás Lajos, Imecsfalva, 1893
NoS (3)	Noda Sándor, Felsőrákos, 1897
OBI (3)	Olosz Ferencné Bartha Irma, Páva, 19004
PD (3)	Pénzes Dávid, Bereck, 1896
RZs (3)	Rab Zsiga, Zágon, 1900
SzáJ (3)	Szász József, Kézdiszentlélek, 1904
SzaM (3)	Szabó Miklós, Kiskászon, 1895
TB (3)	Tusa Béla, Székelytamásfalva, 1891
TD (1)	Tamás Dénes, Kászonimpér, 1895
ThGy (3)	Theisz Gyula, Kisbacon, 1897
TóGy (1)	Tódor Gyula, Borzsova, 1896
VB (3)	Varga Béla, Kézdivásárhely, 1900
VD (1)	Vitos Dénes, Csíkszentkirály, 1894
VI (1)	Vitos Imre, Csíkszentkirály, 1896
VP (4)	Vass Pál Aron, Csehétfalva, 1891

„AKI A KORSZELLEMMEL HÁZASODIK, HAMAR MEGÖZVEGYÜL”

Második rész

Folytatjuk Ittész János nyugalmazott evangélikus püspök előadásának közlését, melyet előbbi lapszámunkban kezdtünk el. Bár az első rész bevezetőjében azt írtuk, hogy a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége Presbiteri Konferenciáján elhangzott előadást annak hosszára való tekintettel két részre bontjuk, a hanganyag begépelése és szerkesztése során úgy láttuk jónak, ha azt mégis három részletben közöljük, tehát: Folytatása következik.

Csak egy mondattal utalok vissza a hosszabb idézet-sorozatra. Számomra fájdalmas újdonság volt ennek a Vikström-könyvnek az a megfogalmazása, ami többször el is hangzott, hogy „belülről fakadó szekularizáció”. Valóban szomorú azt átélnünk, nemcsak másokon, hanem saját magunkban is, hogy milyen erős konkurrenciája van az igaz hitnek a saját szívünkben. Mások életében látni sem könnyű ezt, a magunkéban átélni viszont egyszerűen lesújtó. Azonban a kétségbeesésből tudjuk, hogy ki ment ki bennünket, s az egyik már említett bibliai alak imádságát nem szégyen naponta imádkoznunk: „Hiszek, légy segítségül hitetlenségemen!” Hogy a süllyedő Péternek a mozdulatát, pontosabban a nem gyakorolt mozdulatát kérni a magunk számára, hogy ne vegyük le tekintetünket a Mesterről, bármennyire is inog lábunk alatt a talaj, ha elnyeléssel fenyegetnek a hullámok. Tehát éppen ez a legnagyobb veszedelem az ördög munkájában, hogy újra meg újra sulykolja, hogy az nem is olyan veszélyes – megint Luther után szabadon –, akkor aztán végképp besöpri a mai tanítványokat is, amikor elhítté velünk, hogy ő nincs is. Ez a legnagyobb sikere. Amikor az emberek már nem akarnak bűnről, nem akarnak Isten elleni lázadásról tudni, a hivatkozási alap nem az, hogy van bűnbocsánat, hanem az, hogy a másik is így él, meg hogy a lónak is négy lába van, mégis megbotlik.

Igaza van Vikströmnek: a baj nagy, a helyzet azonban nem reménytelen, de a reménységünk forrása rajtunk kívül van, a meghalt és feltámadott Jézus Krisztus irgalmában.

A második pont, amit előbb felsorolásképp említettem: **Személyes bizalom nélkül nem megy!** Ezt mindannyian tudjuk, de mégis elfeledkezünk gyakran róla, és kínozzuk magunkat és gyötrünk másokat vele. És nem a gyökerénél próbáljuk megragadni a problémát. Talán azért lett sokszor félszárnyú madár a lelkigondozói munkánk, vagy azért nem élnek vele sokszor a körülöttünk élő ráncbízottak, mert nincsen meg a bizalmi kapcsolat. És ez nem hivatalfügő.

A középkorban még rá lehetett parancsolni az emberre, hogy: te pedig ennek a gyóntatószékébe vagy köteles beülni! Ma viszont már – az általam viszonylag jobban ismert bencés közösségben sem – nem a főapát jelöli ki a lelkivezetőt a novicius számára, hanem az választ magának lelkivezetőt. Mert

ők is ráéreztek arra, hogy valóban, bizalom nélkül egyszerűen nem megy. Szerethetem én a püspökömet, az ersperesemet, a lelkészemet, a gondnokomat, de ha nincsen meg a feltétlen bizalmam iránta, nem fogok tudni megnyílni előtte. Lehet vele hivatali fegyelemről purparlét folytatni, disziplináris eljárásokat megszervezni, de hogy megnyíljon a lélek kútja és lelkigondozás történjék, az más dimenziókban valósul meg.

Természetesen tudom, hogy a mögöttünk lévő évtizedek nem segítették ezt a bizalmat.

Ahhoz, hogy bízni tudjunk valakiben, mindenekelőtt azt kell tudnom, hogy amit mondok, azt hárman tudjuk csak: a beszélő, a lelkigondozó, s a felséges Úristen.

Én magam lelkészként átéltem: amikor azt akartam, hogy mindenki rövid időn belül megtudja egy dologban a véleményemet, kiválasztottam egy testvért és bizalmasan közöltem vele... Másnap az egész ország tudta, Nyíregyházától Sopronig.

Köszegi lelkézi szolgálatom elején (ez még a kemény nyolcvanas évek voltak és egyértelmű volt, hogy a lelkészgyűlésekről kimennek a hírek az Állami Egyházügyi Hivatal, a BM és mások felé), egy alkalommal, amikor olyan téma került elő, amire nyilván kint és bent és fönt és lent mindenki érdeklődéssel figyelt, akkor a hozzászólásomat így kezdtem: „Kedves testvérek, tudom, hogy van itt olyan, aki továbbadja: felhatalmazom arra, hogy amit mondok, nyugodtan adja tovább.” Nem ment tovább a hír!

Ez csak a diktatúra és az elnyomás keserű humora, de azért a dolog lényege talán érthető, hogy valóban: nem megy ez bizalom nélkül! És sajnos ez volt a mögöttünk lévő évtizedek egyházi és állami diktatúrájának a munkamódszere: embereket egymás iránt bizalmatlanná tenni, embereket egymás ellen manipulálni, felhasználni, embereket ebben megalázni, kiszolgáltatottá tenni és félelembe dönteni.

A világi és az egyházi helyzet semmiben sem különbözött egymástól, ezt pontosan tudjuk, és feltételezem, hogy ugyanilyen volt az erdélyi protestáns egyházaknak, de ugyanúgy a délvidékieknek vagy a szlovákiaiaknak a helyzete is.

És akkor krokodilkönnyeket sírtunk, hogy nincs bizalom. Hát hogy legyen bizalom?!

Mindenki kínlódott, gondozatlanul, eldurvultan, és ami még rosszabb, nemcsak lelkészek egymás között, hanem a lel-

kész és a gyülekezeti tagok közötti viszonyban is sokszor így volt ez. Igen, igen.

Hát hogy lehet lelkigondozni azt a gyülekezeti tagot, aki pontosan tudja, hogy amit elmond a papjának, azt a főnöke megtudja a munkahelyén?!

Amikor külsőleg konszolidáltak a körülmények – és ilyen értelemben véve nem életről, vérről és bőrről van szó, még nem is megélhetésről, hanem egyszerűen a jó hírünk megőrzéséről, a kapcsolataink karbantartásáról, a terhek letételének a lehetőségéről –, akkor ez egy olyan alapvető eleme ennek az egész kérdéskörnek, amelyről nem lehet eleget beszélni, amely területén az okozott károkért nem lehet elég bűnbánatot gyakorolni, nem lehet elégszer bocsánatot kérni, és nem lehet elégszer bátorságért imádkozni, hogy mi mégis, a megelőlegezett bizalommal szégyenítsük meg a bizalmunkkal visszaélőket!

Méltóvá kell lenni a bizalomra!

Hogyan tudok méltóvá lenni? Legelőször is úgy, hogy amit nekem mondott el valaki, azt más soha nem tudhatja meg. Soha! És ez alól nincs felmentés! Nincs anyós, nincs após, nincs feleség, nincs férj! Soha! Amit én hallok, azt soha nem tudhatja meg másvalaki. A bizalomépítés itt kezdődik.

Ezzel viszont még nincs megoldva minden, mert én mint lelkigondozó, kellően empatikus is kell legyek. Ez is emberi tulajdonság, mely egy bizonyos fokig tanulható. Bár én azt hiszem, hogy vannak a személyiségeinknek olyan vonásai, amiket az Úristen mintegy belerejtett a pólyánkba, és bizonyos határon túl ezt nem lehet megtanulni. A kisördög az sokszor előbújik az agresszív, a rámenős természetű emberből. Ezer-szer elhatározza, hogy én most meg nem szólalok, hagyom a másikat beszélni, de amikor másodszor azzal kezdi a mondatot, hogy ÉN, akkor már énnekem is meg kell szólalnom, hogy de pedig én! Az empátia nélkülözhetetlen. Bizonyos fokig tanulható, bizonyos fokig adottság.

A bizalom építésének a harmadik eleme, és az empátiának egyfajta gyakorolt formája az, hogy sosem vagyok kioktató! Sosem akarom elhítni a másikkal, hogy nálam van a bölcsék köve. Hogy tudok hallgatni és tudok meghallgatni.

Meg-megakadozó beszélgetéseknél fel lehet villantani, hogy én is voltam ilyen mélységekben és segítettek rajtam. A lelkigondozás akkor igazán sikeres, ha nem egy tökéletes ember és egy sárbadöngölt ember áll egymással szemben, hanem egy olyan testvér, akit már megmentettek áll szemben egy olyan testvérral, aki éppen süllyedőben van. S akit megmentettek, az senkivel sem akarja elhítni, hogy ő Münchhausen báróként magát húzta ki a slamasztikából.

Ugyanakkor igaz, hogy a mai polarizálódott és a libertinista közszellem által bizonytalan alapúvá lett életet élő vagy abban vergődő kortársaink egyre inkább igénylik a tanácsolást, a segítséget. Nagy kritika és nagy ítélet rajtunk, hogy mennyire népszerűvé váltak a nem egyházi lelkigondozó szolgálatok: a mentálhigiénés iskolák, a pszichoterápiás szolgáltatások.

Amelyekre persze szükség van! Én nem akarom kijátszani a kettőt egymás ellen, de hogyha statisztikát készítünk, akkor egyértelmű, hogy mi húztuk a rövidebbet. A kérdés az, vissza tudjuk-e nyerni a bizalmat? Nem tudom.

Én magam azon az állásponton vagyok – és most csak a saját portánk és csak a saját ajtónk előtt próbálok söpörni –, hogy a magyarországi evangélikus egyház a kilencvenes évek elején eljátszotta a bizalom visszaszerzésének a közösségi lehetőségét: az őszinte múltfeltárást, a bocsánatkérést, és ezt kicsit félve teszem hozzá: a kicsit több imádságot, hogy Isten szánjon meg bennünket.

Igen, bizalom nélkül nem megy! Édesapám, aki győri lelkész volt, nem volt nagyhatású igehirdető. A nagyon tehetséges, valóban briliáns tehetségű győri lelkészi karban ő egy szürke kis egér volt. Ifjúsági lelkész, püspöki segédlelkész, lelkipásztor volt a szó igazi értelmében, aki több évtized után is, rövid élete végén is úgy ment föl a szószékre, hogy kérte édesanyámat, hogy: imádkozz értem, olyan esendő vagyok!

De erről a szürke eminenciás kis lelkésztől nagyon sokan beszéltek úgy, hogy ő volt számukra Isten eszköze! Ezt vallotta az a meglett korú ember is, aki inasgyerek korában egy bizalmas beszélgetésen vett részt a lelkészi hivatalban. Meséli, hogy amikor Miska-bácsi, azaz édesapánk, néhány másodpercre, talán egy percre egyedül hagyta – valamiért ki kellett mennie, csöngettek az ajtón stb. –, kamasz gyerekként kíváncsiskodott, s a papi íróasztalon meglátott egy kutyanyelvet, mely fölé az volt írva: értük imádkoznom kell. S a kutyanyelven mások mellett meglátta a saját nevét is! S ez a pernahajder ettől változott meg, hogy a Miska-bácsi szokott érte imádkozni!

Mennyivel nagyobb különbség van a rá figyelő szeretettel való szembesülés, és a kioktató mindentudás fölényessége között! Ez egy külön ajándék.

Én nem elsősorban lelkigondozói szolgálatra kaptam felhatalmazást. Az, hogy a szószéken érzem igazán otthon magam, ez egy slendrián megfogalmazása annak, hogy hiszem, hogy az Úristen engem igehirdetői szolgálatra hívott fel és hatalmazott fel elsősorban, de ez egy – mondjuk így – privát ügyem vele. Amiből azért nyilván a rá bízott közösségek éreztek vagy tapasztaltak valamit. És épp ezért, nagyon személyesen tudom átélni, hogy rettenetes teher az, amikor az ember segíteni szeretne valakin, és nem tudja áttörni a falat. És ilyenkor bizony meg kell tenni azt a sokszor nem könnyű lépést – ajánlani kell valakit. Segíteni, hogy eltaláljon oda, ahhoz, akiről nekem is jó bizonyosságom van, hogy az Úristen erre a pásztori szolgálatra hatalmazta fel és hívta el.

A gyónási titok és a fegyelmezési kényszer. Ez a kérdés elvileg is fölmerül. Egy püspök is, egy esperes is a lelkipásztorok pásztora. Nem véletlenül mondják a püspökre, hogy „pastor

(Folytatása a 14. oldalon.)

Lugosi Lilli (fent) fuvolajátékával ajándékozta meg hallgatóságát. Tángagärde (balra) tökéletes kényelmet biztosított budapesti vendégeinknek.

Nagy Levente hét magyar tájegység furulyáit mutatta be az illető vidék népdalaiból válogatva.

Babok Ágnes és Balogh Dávid IV. éves hallgatók (fent) közösen tervezik jövőjüket, szolgálatukat.

Pógyor Judit (jobbra) vasútervező mérnöki végzettséggel váltott pályát. Jelenleg II. éves teológus.

Tanítványok, nem a Genezáret, hanem a Tolken partján

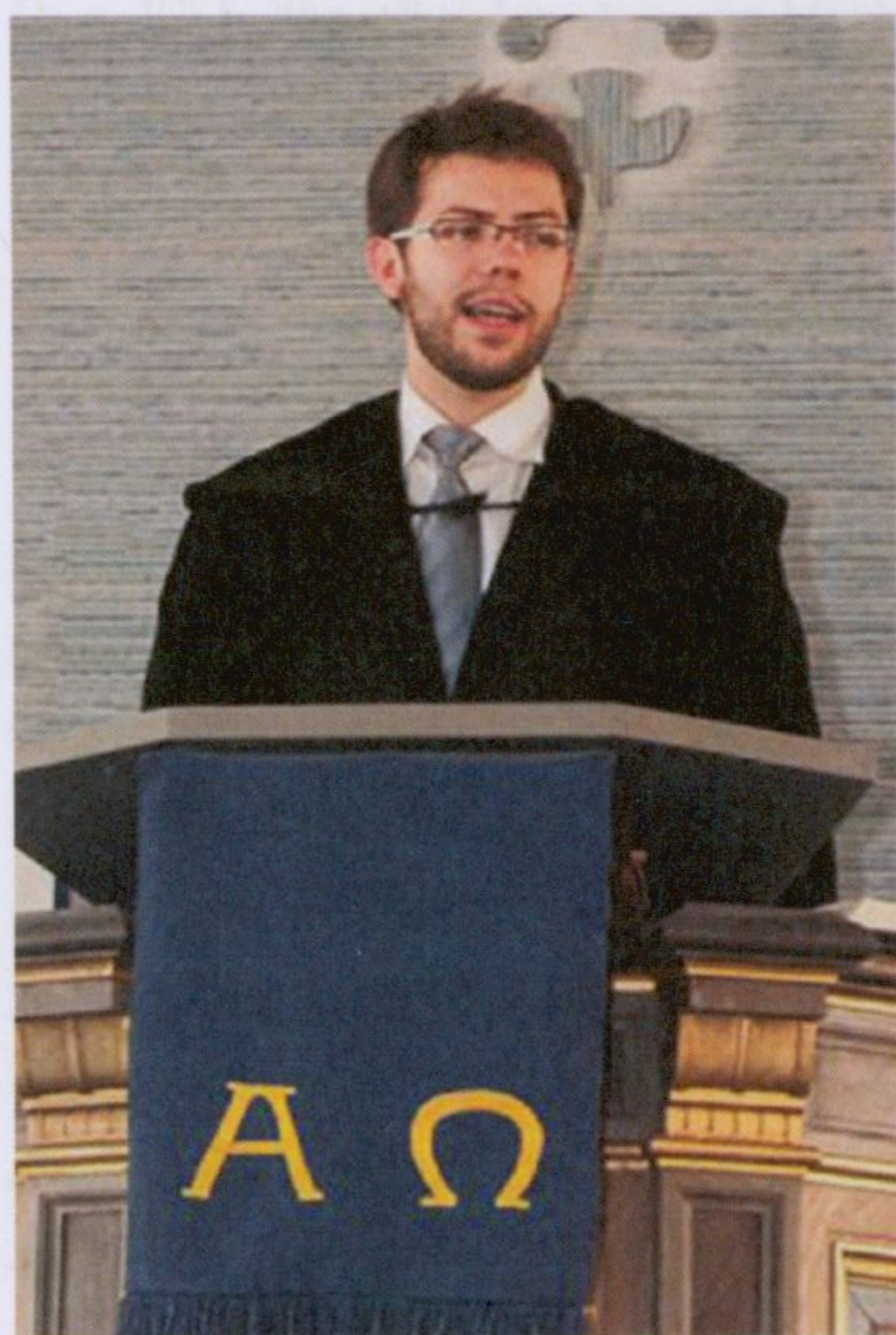
Jelen képes beszámolóhoz a felvételeket Füle Tamás és Szilágyi Enikő fényképeiből válogattuk.

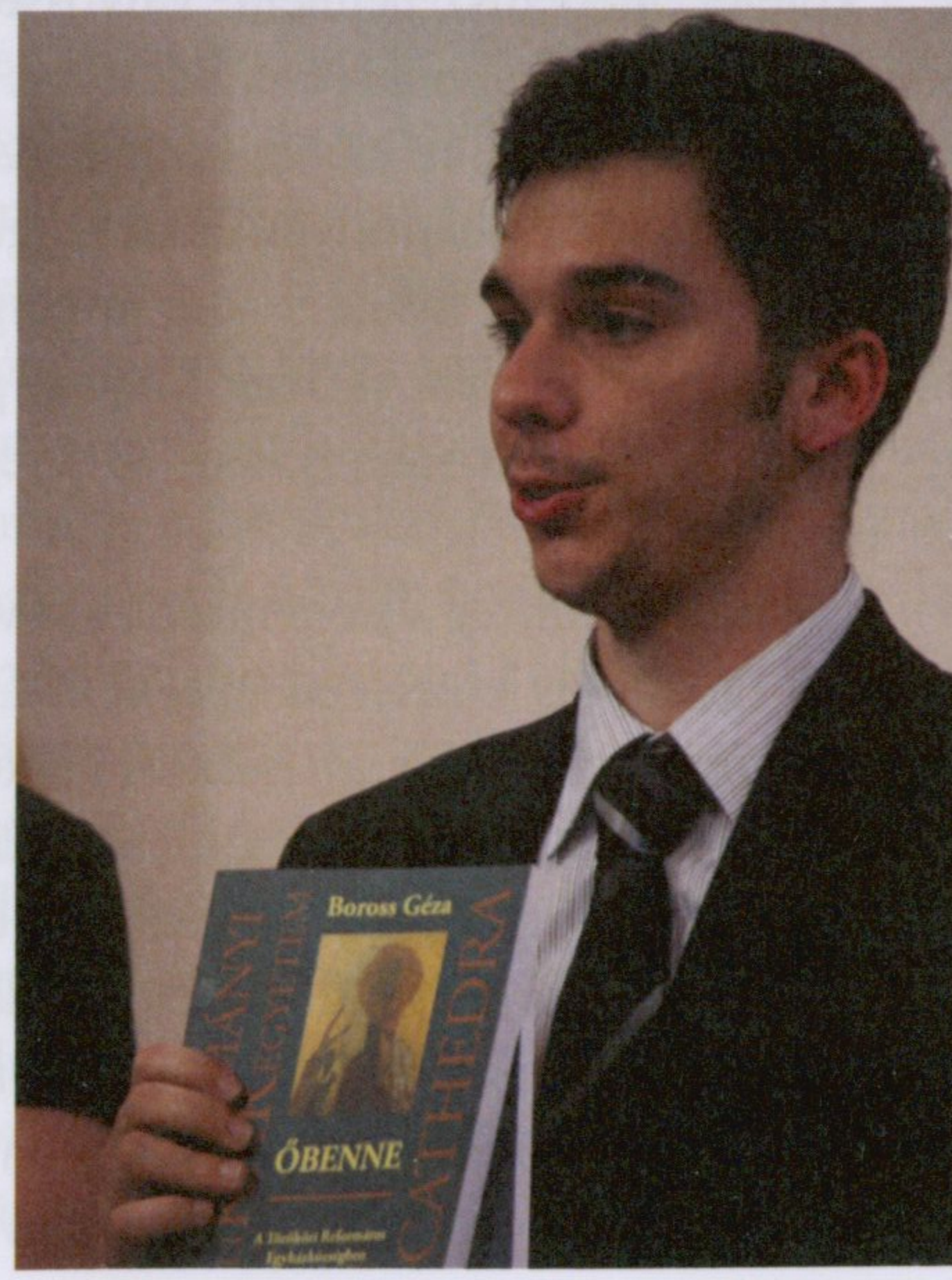
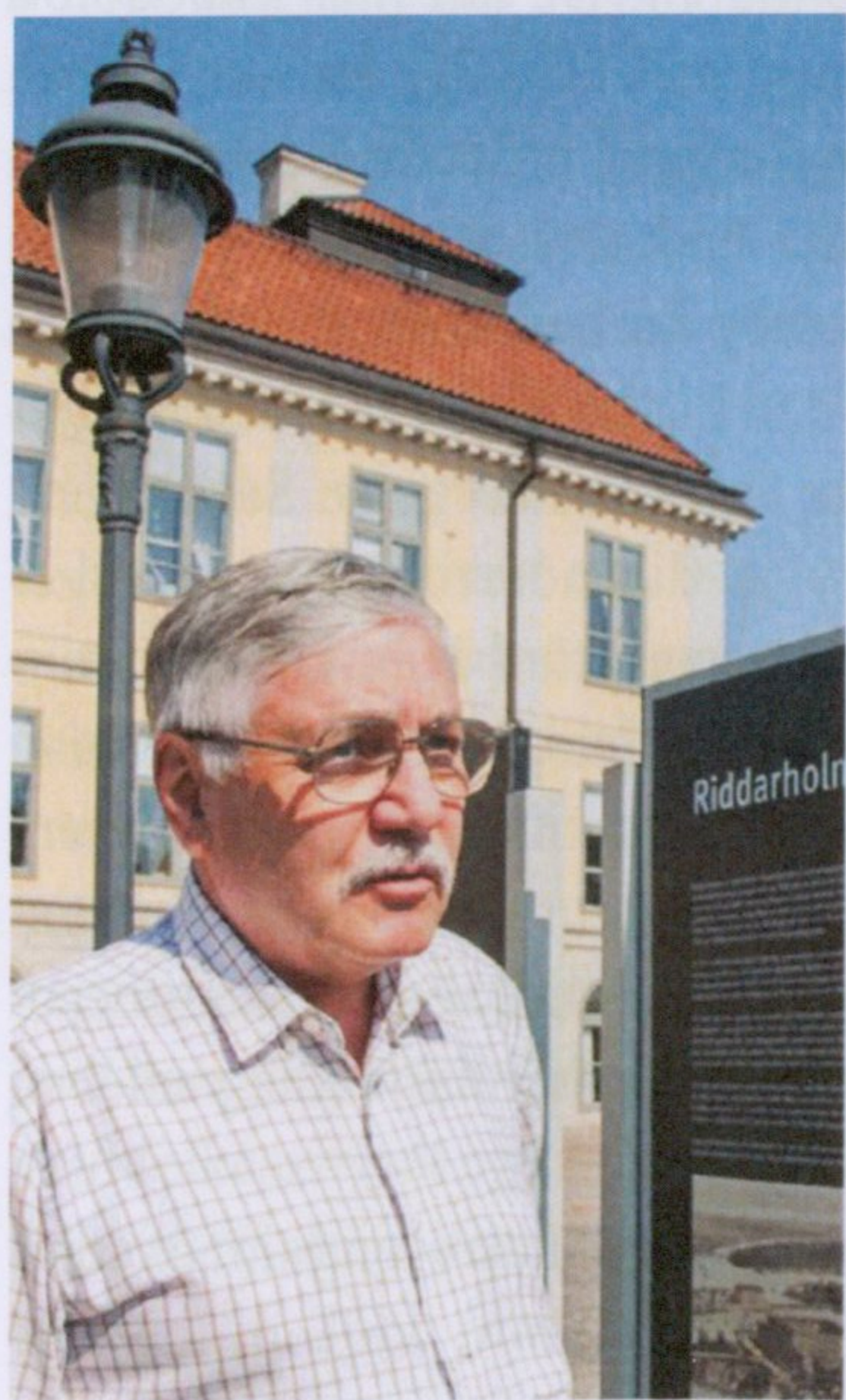
TEOLÓGUSNAP SVÉDORSZÁGBAN

Két évvel ezelőtt dél-svédországi gyülekezeteinkbe, idén pedig Eskilstuna és Stockholm gyülekezeteibe látogatott a Budapesti Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának héttagú teológuscsoportja Bölcsföldi András lelki felügyelő/spirituális vezetésével, valamint Füle Tamás informatikus, a Parókia Portál szerkesztőjének kíséretében. Képeink Tångagårdén, Eskilstunában és Stockholmban készültek.

Molnár Ambrus V. éves hallgató (fent) Stockholmban, a Francia Ref. Templomban (jobbra) szolgált igehirdetéssel.

Sebestyén Gábor (lent) városnézésre invitálta a vendégeket. Nagy Dávid (jobbra lent) teológiai szakkönyveket mutatott be.

AKI A KORSZELLEMMEL... (Folytatás a 11. oldalról)

pastorum”, a lelkipásztorok pásztora; egy nagyobb körért felelős püspök is, de ugyanúgy egy esperes is tulajdonképpen fegyelmi és fegyelmezési feladattal is meg van bízva. És vannak a lelkigondozói szolgálatnak olyan esetei, amelyeket nem lehet kivonni ebből a körből.

Ha elsikkasztotta a gyülekezet pénzét a pap, akkor ezzel nincs elintézve a dolog, hogy hirdetem neked bűneid bocsánatát. Ha kiderül, hogy súlyos vétség van, és térdig, nyakig könnyben, szinte bűnbánattal bánja, amit tesz, hirdethetem a bűnbocsánatot, de a konzekvenciákat el kell indítanom vagy rá kellennem arra, hogy indítsa el önmaga ellen. Erre lehet azt mondani, hogy esperesek vagy püspökök témája, problémája, bár mondjuk lelkész és presbitérium, lelkész és közösség között is előfordulhat ilyen. Rettenetesen nehéz.

És bár a gyónási titok szent, egyszerűen megszeghetetlen, bárki bármilyen törvényt hoz és bárki bármilyen szankcióval fenyegeti azt, aki a gyónási titok vételére volt kötelezve vagy ilyen terheket kellett hordozni, de pontosan tudjuk, hogy a közösség és az egyén szempontjából ezzel nincs megoldva a dolog. És nem is szabad kijátszani egymás ellen. Hogyha a két teológiai bázis, a református és a lutheránus közti különbséget próbáljuk egy-két ponton megragadni, akkor ez az egyik. Nevezetesen, hogy a lutheri teológia sarkalatosan különbséget tesz a törvény és az evangélium között. A törvény az Isten akaratát közvetíti, az evangélium pedig Jézus Krisztusnak felénk irányuló feltétel nélküli bocsánatát hirdeti. Ez a mai közélet szempontjából releváns felismerése a lutheri teológiának.

Jézus mellett ott van két gonosztevő a kereszten. Az egyik azt mondja, amit mond, a másik pedig azt mondja, hogy Uram, emlékezzél meg rólam, amikor eljössz a te királyságodban. S Jézus megígéri neki, hogy te üdvözülsz. De nem szól Pilátusnak, hogy barátom, ez az ember megtért, sürgősen vedd le a keresztről! Nem parancsolt a katonáknak, hogy nosza vágjátok le a kötelet, mert hisz bennem. Üdvösség bizonyossága és a bűn konzekvens számonkérése, büntetése emberi relációban.

S amire utaltam az előbb, hogy a gyónási titok és a diszciplináris kötelesség bármilyen összefüggésben jelenik meg, ez egy iszonyatos teher lehet. S nem mindig oldódik meg olyan sikeresen, mint az abbé és Jean Valjean párbeszédek. És az egy kicsit más dimenzióba is visz, de az egy más kérdés.

Sajátos feszültség van nemcsak a hivatali kötelezettség és gyónási titoktartás kötelezettsége között, hanem a hivatalból ráruházott feladatok és az Istentől kapott talentumok között is. Az organizmussá szerveződött földi Krisztus-test, a Földön küzdő egyház az egyházi hivatalok rendjének kialakításakor a feladatokat is kiosztotta. Lehet azt mondani, hogy a karizmatikus közösségekben az első időben ez bizonyos szempontból talán könnyebben, kevésbé problémásan funkcionált. Amikor valóban a gyülekezetet hivatalból vezető lelkésznek, az espe-

resnek aki egyházmegyét vezet, a püspöknek aki egyházkerületet vezet, a feladatai közé a lelkigondozás is oda van sorolva, az igehirdetés, a misszió szolgálata, minden, amit a hivatali kötelezettségek ráhárítanak, és ha megfeszül sem jó igehirdető az egyik, megfelelő lelkipásztor a másik, ügyes organizátor a harmadik, szűkölködnek bizony a talentumokban.

Nem vagyok ellene a földi egyház rendjének, de azért az, ahol püspököt választanak a közeljövőben, ott jól gondolják meg, hogy emberhez címet rendelnek, vagy szolgálathoz szolgatársat választanak. S ez vonatkozik a presbiterválasztásra is. A lelkészi szolgálatra is.

Kit ordinál a püspök? Hát ma, aki odadugja a püspök orra alá a jogosítványát, a diplomáját, próbálja meg a püspök nem ordinálni, mert nem tartja alkalmasnak!?

Én férfiasan bevallom, 11 év alatt – azt ugyan nem számoltam össze, hogy hány lelkészt szenteltem – kettőről biztosan tudom, hogy az én felelősségem, hogy rászabadítottam őket az egyházra és a gyülekezetekre. Isten bocsássa meg nekem. Azt nem állítom, hogy nem lesz belőlük hűséges pásztor, de addig tönkretettek és tönkretesznek még közösségeket. Akkor kellett volna ordinálni őket, amikor alkalmassá válnak rá.

És az egész taktika, hogy egyházi tisztségekre választottak, erről én most nem akarok regényeket mondani. Nem az volt a fő botrány, hogy a kilencvenes években beszabadultak a gyülekezeteinkbe kívülről jött, elszakadóban lévő bárányszőke bűjt farkasok. – Mit keres ez itt? – mondták a hűségesek. Hanem hogy világi pozíció és ügyesség révén odalöktünk neki egyházi hivatalt. Nem lehet őket levakarni. Nekik már joguk van, hát ők itt vannak.

Valóban nagy művészet ez. Püspöknek, esperesnek, egyes embernek, lelkigondozóként, de az egyházban választói hivatalra installáló közösségeknek is, hogy a megfelelő emberek megfelelő helyre kerüljenek.

A karizmák kérdése. Alkalmas-e arra, amire jelentkezik, vagy amire, éppen mivel más nincsen, hát őt szeretnénk megnyerni. Nehéz beszéd ez, tudom. De aki már kínlódott a ráhúzott ruha nagyságával, hogy itt is lötyög, ott sem igazán passzol, de úgy kell csinálnom, mintha én volnék a legjobban felöltöztetett ember itt az egész hadvonalon, hát az pontosan tudja, hogy miről van szó. Bizony karizma kell ehhez, hiszen Adolf Köberlének igaza van, s neki van egy 1981-ben megjelent könyve, aminek ez a címe, hogy Seelsorge an Seelsorgen, ebben írja azt, hogy bárhogy is diagnosztizáljuk a helyzetünket, a személyeset meg a környezetünkét, a közösségeinkét, mindenesetre számolnunk kell azzal, hogy ma számtalan embertársunk lelki sérült, nyugtalan lelkiismerettel él fel nem dolgozott múltja miatt, és ezen nem segít se taktika, se elhallgatás, ezeknek az segít, ha lelkigondozói segítséggel valami csoda folytán eljusson oda, ahogy a 32. zsoltár harmadik versében imádkozunk:

Míg elhallgattam bűneimet, kiszáradtak csontjaim és semmivé lettem.

Ez csak az Isten karizmatikus szolgálatára elhívott munkatársainak a lehetősége. Mert ez egy kicsit más, a lelkigondozó és lelkigondozott kapcsolata, mint amit az egyházzal, mint épületről szoktunk mondani. Ugye ismerjük a péteri képet, hogy épületek fel lelki házzá, szent papsággá, mint élő kövek. Pontosan tudjuk, hogy egy épületben az egyik kő tartja a másikat, a másik kő meg tartja őt, tehát a hatások és ellenhatások feszültsége és dinamizmusa és kiegyensúlyozottsága tartja épségben az épületet. Lelkileg szokták ezt mondani, hogy az egyház épületében ez azzal fejezhető ki: Teneo quia teneor – tartok, mert engem is tartanak. Ez így is igaz, de így is igaz.

De a lelkigondozás az egy kicsit más. **Az a bizonyos csere.** S megint Luther bátor mondatát idézem: A lelkigondozó Krisztussá lesz a másik számára. Átvesszi a terhet, s talán jobban szenved tőle mint a gondozott.

De idézhetem Joachim Haubach egykori Martin Luther-Bund elnöknek is a szavát, Schaumburg Lippe-i tartományi püspök volt ő korábban, aki a püspöki szolgálatról beszél mint lelkigondozói szolgálatról, s azt mondja, hogy a püspök, aki bizonyos értelemben véve hierarchikus rendben ennek a szolgálatnak a csúcsán áll, szervezetileg, organizatorikusan, nem a lelki szervezettség tekintetében mondom, ő maga is lelkigondozásra szoruló ember. Szüksége van bizalmas beszélgetésre, testvéri vigasztalásra, hogy valaki segítse büneinek a felismerésében, és hogy ő sem reménytelen ott ahol a bűnbocsánatot hirdetik. Mert Krisztus nagyobb a mi szívünkénél. És bezárul a kör. És mért ne lenne elképzelhető ebben a csodában, amely maga az egyház, hogy egy egyházkerület püspöke az általa gondozott egyik káplán lelkigondozottja, ha az Isten így keríti be. Eltűnnek hivatali határok, megszágyenül emberi fantázia, nem marad semmi más: Cselekedj velem a te irgalmad szerint!

Jaj annak, aki mértéken felül erőlködik ott, ahol Isten nem állította munkába, és jaj annak, aki nem mondja azt, hogy megteszem, amit rám bízta. Így adom át testvéreimnek, ebben az összefüggésben a saját elhívásuknak, szolgálatuknak a feladatát, hogy először Isten előtt állva gondolják végig, tőle kérjenek erőt, bölcsességet és hitet, s a mai világban talán különösen is fontos: alázatot, hogy ezt a szolgálatot be tudják tölteni.

Előbb hosszabban idéztem ebből a sokak számára talán újdonságnak ható könyvből, figyelmükbe ajánlom, a Luther kiadó adta ki, nemcsak lelkészek számára tanulságos. S rögtön itt is hozzá kell tennem azt, hogy nem véletlen például az, hogy a mi egyházunkból, és úgy tudom, hogy a református egyház által képzett lelkészekből is nagyon sokan jelentkeznek posztgraduális képzésre a mentálhigiéniai intézetbe. Nagyon jól végzi ez az intézet a munkát. De ez mutatja, hogy a teológiai képzésünkben, a lelkészképzésünkben vannak hiányok. Mutatja a hangsúlyeltolódást: a lelkészek lelkigondozói szolgálatra való felkészítését egy – igaz, elkötelezett keresztyéneket is foglalkoztató, de – nem egyházi intézet végzi. Valami talán nem egészen jó. Jobb mintha semmi nem lenne, világos. Hiszen a

speciális technikákat, metódusokat, igen, meg tudják tanítani. De karizmákat ott nem osztogatnak,

Most megint egy könyvet hívok segítségül, amelyik nagyon frappáns a címével is. 1982-ben jelent meg először és azóta több kiadást is megért. Manfred Josutisnak a könyvéről van szó. Ez a mellbevágó cím ékeskedik a címlapon: **Der Pfarrer ist anders.** S mindegyik fejezete ezzel kezdődik: A lelkész más. És akkor felsorol 9 témát. Aztán, azt hiszem, hogy kiderül, hogy igazából nem is igazán mások. És a lelkigondozók sem. S ezzel Josutis nem sárba akarja rángatni a lelkigondozókat, legyenek azok ordinált lelkészek vagy beiktatott presbiterek, vagy egy egyháztag, akit ilyen szolgálatra hatalmazott fel Jézus lelke, aki előtt megnyílnak segítségére szoruló testvéri szívek, hanem helyretesz bennünket. És felvázolja azt a listát, amelyikből kiderül, hogy bárhol támadhat az ellenség és bárhol eleshetünk. És ennek a könyvnek a 9 fejezetcímét hozom elő, nem fogok mindegyikről beszélni, de mindegyikre érdemes azért odafigyelni.

A lelkész más cím alatt az első fejezet így hangzik: **A lelkész és hivatala.** Erre utaltam, itt csak úgy szeretnék visszatérni erre, hogy senki ne higgye, hogy a hivatala elsősorban méltóság. A hivatal az szolgálati lehetőség. A legszentségesebb hivatal sem méltóság, a szónak abban az értelmében, hogy aztán most mindenki előttem essen hasra, mert püspök voltam vagy vagyok. A hivatal az alkalom, lehetőség és kötelezettség. A presbitéré is. Az egyetemes papságra elhívott keresztyéné is. A hátamon fölállt a szőr – legyen az gyülekezeti bibliaóra vagy bármilyen más beszélgetés, amikor így fakadt ki egy nagyon buzgó, hívő ember: én azt nem értem, hogy ez mért nem hisz? Ez a mondat el nem hagyhatja egy keresztyén ember száját! Én azt nem értem, hogy méltatott engem, nyomorult bűnöst Jézus lelke arra, hogy meggyőzte a szívemet! Ez az én hivatalom: megkegyelmezett bűnös vagyok. Püspökként, esperesként, papként, bármilyenként, a keresztség szentsége által elhívott.

Jó régen hallottam már ezt a verset, amelyiknek ez volt a címe, hogy Ajándék az angyaloknak. S amióta azt a verset hallottam, nem teológus módra, de gyönyörűségesképpen megfogalmazva él bennem ez a kép. A vers szerint várják vissza az angyalok a mennyországba a földi küldetését betöltött Jézust.

Kicsit az a szituáció, mint a Szent Márton-legendában. Fényesítik a harsonáikat, fésülik és tisztítják a szárnyaikat, mosás a ruháikat, gyakorolják a fanfárokot, és nagyon türelmetlenek. És súgnak-búgnak egymás között, hogy majd a gazda fia, a menyeyi herceg hoz valami ajándékot a Földről.

Egyszer csak dörren a mennyország ajtaja, megérkezik a herceg, nem dicsőséges ruhában, fényesen, hordja a sebeket, homlokán, kezén, oldalán, lábán, de hozott ajándékot az angyaloknak. Azt a gonosztevőt, akit tőle jobbra feszítettek meg. Az az ajándék az angyaloknak! A megmentett bűnös. Ez a legnagyobb méltóság testvéreim. És nagyon emberileg szólva: nincs lelkigondozás enélkül a felismerés nélkül, nemcsak a másokra

nézve, önmagamra nézve. Hivatal? Ez az én hivatalom. Megkegyelmezett bűnös, és ha megkönyörül rajtam a Mester, egyszer majd ajándék lehetek az angyaloknak.

A másik: *a lelkész és a gyülekezet*. A lelkigondozó és a rábízott, egy ember vagy több ember. És ezt a témát felhasználva utalhatok arra is, amit imént elmondtam: nincs helye a fennhéjázásnak. A mai világban nem tekintéllyel lehet vezetni, ezt mindannyian tudjuk. Még akkor sem, ha persze kell fegyelem, és kell rend a gyülekezetben.

Számon kell kérni a kiosztott feladatok végrehajtását. De ez nem azzal a diktatórikus felsőbbbséggel történhet, ami ellen egyébként nem lehet fellázadni, csak távol maradnak az emberek. A lelkész és a gyülekezet, a lelkigondozó és a rábízott közösség kapcsolatában ez a bizalom megnyerésének a kategóriája. Mert egyrészt igaz az, hogy a slendriánságot nem viseli el a közösség. De a diktatúrát sem. S ez egy nagy művészet, hogy a kettőnek az egyensúlyát megtaláljuk: a fegyelmezettségnek és az empátiának. Tanulni kell.

És *a hatalom kérdése*. Ez egyrészt különösen a mi körülményeink között abban az összefüggésben volt érdekes, hogy aki másokat vezetni akar, hogy viszonyul az éppen aktuális hatalomhoz. Eladta-e magát? Összetörték-e a gerincét? Kiszolgálója-e az őt testvérei ellen felhasználni akaró erőnek? De hogy a saját hatalmával hogy él, ez ebbe a körbe tartozik, valóban nem mindegy. Én azt hiszem, hogy a mai korban többet kellene tanulnunk és tanítanunk arról, hogy ezt a kettőt hogyan lehet összhangba hozni, amit tulajdonképpen mind a három kifejez: a lelkész és a hivatal, a lelkész és a gyülekezet, a lelkész és a hatalom viszonylatában.

Van egy mellbevágó fejezetcíme Josutisnek: *A lelkész és az Ige*. Pontosan tudjuk, hogy ez nem olyan magától értetődő. Ezernyi gondja van az otthoni lelkészeinknek is. Vasárnap este végre alig zárták le a számítógépüket, hétfőn már 83 levél ott van a következő 620 pályázatról. De hogy ez mért csak a lelkész dolga, ez egy más kérdés. Ilyen kötelezettség, olyan kötelezettség. Most a számunkra nem igazán kedvező kötelező hit- és erkölcsstan tanítás. Ezt sajnos meg kell mondani, hogy a kormányzat nem konzultált az egyházakkal, amikor erre vonatkozóan törvényt hozott.

Ez egy megint külön téma. Tényleg túlterheltek a lelkészeink! És bizony előfordul, hogy a lelkész saját használatú bibliája a hét folyamán nem nagyon nyílik meg. Reménységgel azért azt tudja, hogy mit olvas fel vasárnap a szószéken. Tehát az Isten ígéjével való táplálkozás. S ez nem csak a lelkészé, minden keresztyén ember számára lehetőség. A Bibliaolvasó kalauz, az Útmutató vagy a Losungen az napi falatokat ad az élet kenyeréből. És mivel szétszórtak, fegyelmezetlenek és nagyon szabadosak vagyunk a lelkiéletünk dolgában is, ezért nem rossz ahhoz a karóhoz ragaszkodni, amely azért egy kis rendet tart az életünkben. S ezt magamnak is mondom. Bizonybizony, sokszor előfordult, nyugdíjasként nyilván kevésbé, de

aktív szolgálatban, hogy amikor nulladik órára loholtam hittan-órára vagy éppen a hivatali teendők vagy más feladatok vártak, hogy hát jó hogy este eszembe jutott talán, mielőtt kikapcsoltam a villanyt a hivatalban, bepótoltam ami reggel elmaradt.

A lelkész és a halál. A múlandóság. Életünk nagy terhe. És tulajdonképpen minden szavunk és egész életünk oda kerül a múlandóságoknak az ítélőszéke alá. Abban az összefüggésben is pontosan tudjuk, hogy ez Isten büntetése rajtunk. És a lelkész és halál, a lelkigondozó és halál kapcsolata egyrészt a saját halálunkra való készülést, és az azoknak a gondját, félelmét, nyomorúságát is hozza elénk, akik gyászolnak éppen. Akik emberileg értelmetlen halállal elment szerettüket siratják. Vagy éppen örülnek, hogy végre elment ez a fránya satrapa.

De legtöbbször azért a félelem dimenziója. És én egyre inkább tartok attól, hogy itt kiüresedik a lelkigondozói szolgálatunk. Ezt tanulja meg mindenki, hogy a halál kérdéséről a kereszt koordinátarendszere nélkül nem lehet beszélni. A halál a bűn büntetése. Ezért nem eliminálni kell, nem rosszízű tréfával elütni, értem ebbe más is belehalt már, hanem az igazán szűkölködőnek a megfeszített Krisztus győzelmét hirdetni és a bűnbocsánatot. Lelkigondozói szempontból talán az a dimenziója az ilyen beszélgetésnek leginkább, hogy egy ilyen gyötrelmes óra is Isten kezében eszközzé lehet arra, hogy egy kódorgó báránykáját észhez térítse.

És ha haldoklóhoz hívnak. Ezt ma már minden ilyen nyomorúságban ágy mellett megálló szakember tudja, hogy lassan a szavakkal. Hátha még visszajön az onnan és megkérdezi, hogy mit beszéltek a szerettei az ágya mellett, ami közben haldoklott? Ott annak van helye hogy imádság és ének hangozzék. És vigasztaló beszéd.

A szombathelyi kórházban az idős és régóta betegeskedő és szellemileg már eléggé leépült édesapjuk mellett állt meg két felnőtt a maga szakmájában jelentős tekintéllyel, egyikük ráadásul európai tekintéllyel bíró fiú, apjuk halálára készültek és ott álltak az ágy mellett, amikor én megérkeztem. Szerették az édesapjukat, de éppen aktuális ügyekről volt szó. Az apjuk minden életjel nélkül feködt már másfél napja az ágyban. Megrázó élmény volt a számukra, amikor az énekszó és rövid pármondatos igemagyarázat után elmondtuk együtt a Miatyánkot, s a Miatyánk *ámen*jét mintegy a határról visszatérve az édesapjuk hangosan és érthetően kimondta. Titok ez.

A halállal szembefeszülve és haldoklóként, nincs helye másnak, mint a testvéri együttérzésnek, az imádságnak, az illető számára kedves éneknek, s legfőlegbb ha szavunk sincs, a részvétellel teli csendnek. Ezt tanulni kell. Mert nagyok az igények és nagyok a kísértések.

Ittész János

(Folytatjuk.)

RÉGI DIÁKEMLEKEIMBŐL

Diákélet a kolozsvári régi unitárius kollégiumban a XIX-ik százév végén

Írta és az 1957. június 30-án tartott ötvennyolcéves érettségi osztálytalálkozón felolvasta Antónia Mihály

VI. befejező rész

Idegenforgalom

Kolozsvár város idegenforgalma az országos vásárok idején s azok között is az úgynevezett szüreti vásár napjaiban volt a legmozgalmasabb. A lakosság téli szükségleteit nagyrészen akkor szokta beszerezni. A felhozatal is ilyenkor a legbősegebb.

Már egy héttel előbb érkeznek a nagy ernyős rakott szekerek minden irányból, Beszterce és Teke vidékéről éppúgy, mint a Szilágyságból, Aranyosszékről, Kalotaszegről, vagy a Mezőségről. Akárhány kétszer, háromszor is fordul, ha áruján túladhatott.

A Széchenyi-tér, Emke- és Bocskay-tér, Magyar- és Közép-utcák, a Szén- és Unió-utca megtelik vidéki szekerekkel, s azokon gyümölcs, vetemény és káposzta, burgonya s egyéb télire való termények. Még a szegedi hírneves tarhonyakészítő s rózsapaprikát áruló kofák is megjelennek a Főtér nyugati során vert vászonsátraikban, a háziasszonyok öröme. A Főtéren a Státua körül deszkabódékban téliruhák, bundák, szörmeáruk, odább járai s korondi fazekasok. A piarista templom előtt kalotaszegi népies bútorok, festett, tulipános ládák. A Főtér közepe táján pléhedények, üveg-, porcellán- és konyhaeszközök, háztartási cikkek. A Hintz-patika során a járda mellett végig tordai- és székelypogácsás sátrak, mézaskalácsosok.

Ilyenkor magunk is szívesen bolyongunk a sokadalomban, annál is inkább, mivel a kirakóvásár napján, november 2-án iskolai szünet szokott lenni.

Nézzünk csak szét a nagyvásárban.

A Széchenyi-téren a járda mellett deszkából ácsolt emelvényen valaki fennhangon ajánlja portékáit a vásári sokaságnak:

– Tessék parancsolni, hölgyeim és uraim! Végladás, szűk a lakás, nincs maradás! Tíz levélpapír és tíz boríték, hogy írjunk a Katinak vagy Zsuzsinak, aztán egy finom no-

tesz, ceruzával, zsebtükör, varrókészlet, ezüst fülbevaló igazi kövel, klárisgyöngysor, mindössze csupán 1 forint! Nem, csak 90 krajcár! Annál is olcsóbb: 80, még annyi sem, csupán 70 krajcár! Tessék kérem! Hol a stráfszekér, amelyik hazaszállítja?

Egyszerre öt-hat kéz nyúl utána a tömeg feje fölött a magasba.

Tovább egy kopott verkli bánatosan köszörüli, hogy „Tavaszmúlt, a rózsának lehullott a szép virága...” Mellette a gazdája vállán egy rikácsoló tarka papagáj húzza a szerencsecédulákat szerelmes legényeknek, leányoknak, fiatal pároknak.

Kopott asztalánál valaki három kártyalappal bűvészkedik, köztük az egyik a nyerőszám: a piros király is. Mutoztatja, hogy itt a piros, ott a piros, hol a piros? Jól jár aki eltalálja, mert a betétjének háromszorosát nyeri. De nem könnyű eltalálni, legtöbbször odavesztik a betétjüket.

A közelben egy vászonsátorban csillogó bazáráruk, gyermekjátékok, piperecikkek, textil- és rövidáruk garmadája. Előtte vidéki sokaság bámul, hallgatva az ékes rigmusokat, hogy

„Hét az ára, hét az ára,
Hétért lesz ma elpredálva.
Hét, hét, minden darab hét,
Hét, hét, máma minden hét.

Jaj de finom, jaj de jó
Ez a női bugyogó.
Bugyog elől, bugyog hától,
Bugyog minden oldaláról...” – s így tovább.

Ez a kolozsvári vásári specialitás hanglemezre is fel volt véve.

Így telik el ez a mozgalmas nap.

Este aztán a szobában arról foly a beszéd, hogy hol s mi történt a nap folyamán. Ki látta a vágóhid melletti nagy verekedést, a Széchenyi-téri kiskocsmából kidobott részeg embert, vagy a megbilincsel, úrias öltözetű zsebmetszőt?

*

A november 2-i „szüreti vásár” napja azért is emlékeztető, hogy a „Házsongárdi”-köztemetőben az előző este van a halottak-estéi világítás, ami kedvező idő esetén impozáns szokott lenni.

Antónia Mihály régi diákemlékeiről szóló feljegyzéseit Benczédi László szíves engedélyével közlöm, ugyanis Antónia Mihály későbbi magyarszováti unitárius lelkész az ő anyai nagyapja, kinek egyik kézírásos füzeté diákemlékeiről szól, a másik füzeté a fél évszázadot átölelő magyarszováti szolgálati éveit eleveníti fel. Jelen lapszámunkban diákemlékeiről szóló feljegyzéseinek hatodik, egyben utolsó részét közöljük.

ISTENTISZTELETEK 2014 MÁSODIK FÉLÉVÉBEN

TEMPLOMOK / helyiségek, ahol istentiszteleteinket tartjuk

BORÅS	Hässelholmskyrkan	Våglängdsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
HALMSTAD	Andersbergskyrkan	Grönevångstorg
HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgatan 27
HELSINKI	Alppila-templom	Kotkankatu 2
JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	Toraplan
LJUNGBY	S:t Stephans kyrka	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegårdsgatan 13
TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1
TAMPERE	Kaleva-templom	Liisanpuisto 1
TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	40-es út Äspered felé
UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarntorget
VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Pettersbergsgatan 32
VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4
VÄXJÖ	Mariakyrkan	Kungsvägen 117

Figyelem! Az itt közölt időpontok rajtunk kívülálló okok miatt változhatnak, ezért kérjük, az esedékes istentisztelet előtt szíveskedjenek a gyülekezeti felügyelőknél, vagy internetes honlapunkon (www.keve.se) tájékozódni.

A nyári szünidőben csak kivételes esetben tartunk istentiszteletet. A rendszeres szolgálatok sora júliusban és augusztusban szünetel.

OKTÓBER

04	11:00	VÄXJÖ	Mariakyrkan	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
05	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	úrvacsora
10	18:30	BORÅS	Hässelholmskyrkan	úrvacsora
11	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
12	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
18	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
19	13:00	HELSINKI	Alppila	úrvacsora
25	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	úrvacsora
	16:30	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
26	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	úrvacsora

NOVEMBER

08	11:00	VÄXJÖ	Mariakyrkan	
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
09	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
14	18:30	BORÅS	Hässelholmskyrkan	
15	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	
16	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
29	13:00	STRÄNGNÄS	Domkyrkan (Mártírok istentisztelete)	
	16:30	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
30	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	
	16:00	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan (Vendéglelkész)	
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	

SZEPTEMBER

04-07	MÜNCHEN	Protestáns Szövetség konferenciája
07	10:00	MÜNCHEN záróistentisztelet
13	11:00	VÄXJÖ Johanneskyrkan
	17:00	SÖLVESBORG S:t Nicolai kyrkan
14	11:00	LJUNGBY S:t Stephans kka
	17:00	JÖNKÖPING S:t Franciscus kat.kka
19	18:30	BORÅS Hässelholmskyrkan
20	12:30	HELSINGBORG EFS-kyrkan
	16:30	MALMÖ Stadionkyrkan
21	12:30	HALMSTAD Andersbergskyrkan
	17:00	GÖTEBORG S:t Jakobs kyrkan
27	12:30	VÄSTERÅS Ansgarskyrkan
	16:30	ESKILSTUNA Tomaskyrkan
28	11:00	STOCKHOLM Franska Ref.Kk.
	17:00	UPPSALA S:t Pers kyrka

DECEMBER

06	11:00	VÄXJÖ	Mariakyrkan	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
07	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
12	18:30	BORÅS	Hässelholmskyrkan	úrvacsora
13	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
14	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
13	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
14	13:00	HELSINKI	Alppila	úrvacsora
20	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	úrvacsora
	16:30	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
21	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	úrvacsora

MEDGIVANDE

till avgiftshjälp

till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige
(Egyházi járulékról szóló BELEEGYEZÉS a Svédországi
Magyar Protestáns Egyházi Közösség javára)

Härmed ger jag mitt medgivande till avgiftshjälp till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige att genom Skatteverket från och med nästa år och tillsvidare dra av 1 % kyrkoavgift beräknad på min kommunalt beskattningsbara förvärvsinkomst.

(Ezennel beleegyezésemet adom a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösségnek, hogy a kommunális adóköteles jövedelememre számított 1% -os egyházi járulékot a jövő évtől kezdődően és a továbbiakban az Adóhivatal útján vonja le.)

Namn: _____

(Név)

Personnummer: _____ - _____

(Személyi szám)

Adress: _____

(Cím) Gata (Utca) / nr (Házszám)

Postadress: _____

(Postai cím) Postnr (Írányítószám) Ort (Város)

_____ Datum (Dátum) Underskrift (Aláírás)

Skicka medgivandet till (A beleegyezést az alábbi címre kell elküldeni):

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136

För att gälla kommande inkomstår måste medgivandet vara insänt **senast 31-e oktober året innan**.
(Ahhoz, hogy a következő évtől érvényes legyen, a beleegyezést **legkésőbb folyó év október 31-ig** kell beküldeni.)

Medgivandet är giltigt till det återkallas. Blankett för återkallelse

begärs från och sändes in till Pastorsexpeditionen :

(A beleegyezés visszavonásig érvényes. Visszavonási nyomtatványt

a Lelkészi Hivataltól kell kérni és oda visszaküldeni:

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136.

Information om statligt stöd i form av avgiftshjälp från Skatteverket, 1% avgift till trossamfund

Kyrkolagen föreskriver skyldighet för medlemmar i Svenska Kyrkan att betala församlingsavgift. Avgiften dras tillsammans med kommunalskatten av utbetalaren av lön, pension eller annan ersättning.

Den som är medlem i ett annat trossamfund kan betala församlingsavgift till detta trossamfund, vilka bestämmer avgiftens storlek och inbetalningssätt. Skatteverket kan hjälpa till med att ta in avgift. Denna kallas för avgiftshjälp.

Rätten till avgiftshjälp ansöks hos regeringen och fattas av regeringen. Hjälpen får endast lämnas till ett registrerat trossamfund som är stabilt, har egen livskraft och bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vill ha på. Fr.o.m. år 2000 upphörde ungerska prästens anställning hos Svenska Kyrkan och i denna rådlösa situationen beslutade den dåvarande ungerska rikskyrkorådet att kyrkoavgiftens storlek och inbetalningssätt blir helt och hållet frivilligt. I denna tio års period bevisades att det var fel att basera samfundets ekonomi på en inte förutseddbar inkomst.

Ungerska Protestantiska Samfundet har ett datoriserat medlemsregister som omfattar ca. 5500 medlemmar, men bara en mindre del av dessa betalar kyrkoavgift direkt till samfundet. Det är många som fortfarande betalar avgiften till Svenska Kyrkan, eller till ett annat trossamfund, men flertalet betalar samtidigt avgift även till Ungerska Protestantiska Samfundet. Men det är många som inte betalar någon kyrkoavgift alls.

Lagen i Sverige säger också att man inte behöver vara medlem i något trossamfund utan man kan stå utanför.

Den som har bestämt sig för medlemskap i vårt samfund och vill delta i vår gemenskap samt använda tjänsterna har också skyldighet att även ekonomiskt bidra till samfundets verksamhet.

Enligt § 10 i våra stadgar kan alla boende i Sverige vara medlem i vårt samfund om "vederbörande efter sina förutsättningar deltar i samfundets aktiviteter och bidrar ekonomiskt till samfundets försörjning samt att den lämnar ett skriftligt medgivande om detta med namnunderskrift".

På grund av ovannämnda har vi i likhet med andra trossamfund ansökt om stöd i form av avgiftshjälp. Regeringens beslut 2012-06-14: Regeringen bifaller ansökan.

När börjar avdraget av avgift till trossamfundet att göras?

"Medgivande till avgiftshjälp" skall sändas in till pastorsexpeditionen som lämnar vidare till rikskassören senast den 31 oktober. Rikskassören meddelar till Skatteverket en datoriserad förteckning över de medlemmar som har lämnat medgivande till avgiftshjälp. Skatteverket höjer sedan uppgiften om vilket skatteavdrag medlemmens arbetsgivaren skall göra kommande år med 1%.

Hur påverkas medlemmarna?

För den enskilde medlemmen fungerar avgiftshjälpen på så sätt att storleken på det skatteavdrag som arbetsgivaren gör varje månad ökas med avgiften till trossamfundet. Detta registreras automatiskt hos Skatteverket i och med att trossamfundet skickar in sin datoriserad förteckning innan det aktuella inkomståret när avgiftshjälpen skall träda i kraft. Arbetsgivaren hämtar sedan uppgift om rätt skattetabell från Skatteverket där avgiften till trossamfundet är inräknad. Viktigt! Det är förhållandena den 1 november året innan det aktuella inkomståret som avgör om avgift till trossamfund skall betalas. Även om ett medgivande återkallas under året är personen fortfarande avgiftsskyldig för hela året.

Avgiften beräknas på den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärvsinkomsten (inkomsten minskad med avdrag t.ex. avdrag för resor till och från arbetet, pensionsparavdrag, grundavdrag).

När upphör avgiften till trossamfundet att dras?

Ett lämnat medgivande om avgiftshjälp är giltigt till dess att återkallelse görs. Om man bestämmer sig för att återkalla detta ska en blanket för återkallelse begäras från pastorsexpeditionen som ska skrivas under med namn och personnummer. Återkallelsen bör ske skriftligt och skickas vidare till rikskassören. Återkallelsen gäller från och med nästa års ingång om återkallelsen görs senast den 1 november året före det kalenderår som avses. Återkallelsen påverkar inte själva medlemskapet.

Avgiftshjälpen avslutas också när någon har bestämt sig för att träda ut ur samfundet, och får en skriftlig bekräftelse för detta.

Den som har återkallat sitt medgivande till avgiftshjälp eller träder ut ur samfundet före den 1 november kommer inte att betala kyrkoavgift fr o m det följande kalenderåret.

Tájékoztató az 1%-os egyházi járulék bevételezéséhez nyújtott állami segítségről

A törvény előírja a Svéd Egyház tagjainak kötelezettségét, hogy gyülekezeti járulékot fizessenek. A járulékot a kommunális adóval együtt a fizetést, nyugdíjat vagy más jövedelmet folyósító intézmény vonja le.

Más egyházak tagjai járulékat az illető (más) egyházhöz fizetik, mely maga alapítja meg a járulék mértékét és a befizetés módját. Az Adóhivatal segítséget nyújthat a járulék bevételezéséhez. Ezt nevezik járulékbefizetési segélynek.

A járulékbefizetési segélyre jogosultságról a kormány dönt. Ezt a jogosultságot csak olyan bejegyzett egyházi közösség kaphatja, mely stabil, saját életerővel bír, és hozzájárul a társadalom pillérét jelentő alapvető értékek fenntartásához és erősítéséhez. 2000-től a Svéd Egyház nem alkalmaz magyar lelkészt. Tanácsalanságában az akkori egyházvezetés úgy döntött, hogy az egyházi járulék mértékét és befizetési módját teljes egészében önkéntességi alapra helyezi. Tíz évnyi időszak tapasztalata bebizonyította, hogy téves volt az egyház anyagi gazdálkodását egy megjövendőhatetlen bevételre alapozni.

A Magyar Protestáns Egyházi Közösség számítógépes tagjegyzéke mintegy 5500 tagot tart nyilván, de ezeknek csak egy kisebb része fizet közvetlenül a mi egyházunknak járulékot. Sokan vannak, akik járulékat továbbra is a Svéd Egyházhöz vagy más egyházhöz/felekezethez fizetik, némelyek egyúttal a Magyar Protestáns Közösséget is támogatván. De sokan vannak, akik egyáltalán nem fizetnek semmiféle járulékot.

Svédországban a törvény kimondja azt is, hogy nem szükséges valamely egyházhöz tartozni, hanem lehet kívülállónak is maradni.

Aki viszont elszánta magát hogy egyháztagunk legyen és részt kíván venni közösségünkben s annak szolgáltatásaival is élni kíván, annak kötelessége az egyház tevékenységéhez anyagilag is hozzájárulni.

Alapszabályzatunk szerint: 10.§. Az Egyházi Közösség tagja lehet minden svédországi lakos, „ha lehetőségei szerint részt vállal az Egyházi Közösség tevékenységében; ha rendszeres anyagi hozzájárulás formájában részt vállal a közös teherviselésből; ha mindezt nyilatkozat aláírásával is kifejezi.”

A fentiek alapján, más egyházakhoz hasonlóan mi is kérvényeztük ezt az állami segítséget, melyet a 2012-06-14-i kormányhatározat értelmében jóváhagyták.

Mikor kezdődik az egyházfenntartási járulék levonása?

Az „Egyházi járulékrol szóló beleegyezést” legkésőbb október 31-ig a lelkeszi hivatalhoz kell beküldeni, mely azt a főpénztárhoz továbbítja. A főpénztáros számítógépes jegyzéket küld az Adóhivatalnak azon tagokról, akik a járulék ily módon történő bevételezésébe beleegyeztek. Ezután az Adóhivatal 1%-kal megemelt mértékű adólevonásra utasítja a munkaadót a következő évben.

Miként befolyásolja ez a tagokat?

Az egyéni tag számára ez úgy működik, hogy a munkaadó által havonta levonandó adórész nagysága megemelődik az egyházi járulék mértékével. Azzal együtt, hogy az egyház beküldi a következő adóévre vonatkozó „beleegyezők listáját”, az Adóhivatalnál ezt automatikusan bejegyzik. A munkaadó megszerzi az Adóhivaltól az illető munkavállalóra alkalmazandó helyes adóábrázlatot, amelyben már benne foglaltatik az egyházi járulék is. Fontos tudni: Azt, hogy egy adott évben sor kerül-e egyházi járulék fizetésére, azt az előző év november 1-én fennállt állapot dönti el. Ha ezt követően, év közben vonná is vissza valaki beleegyezését, az a következő évben még adóköteles marad.

A járulék a megadózendó keresetből kalkulált kommunális bevételi adóra számítódik (a kereset, csökkentve a levonásokkal, pl. levonás a munkahelyre oda-vissza tett utazásokra, nyugdíjtakarék utáni levonás, alapvető levonás).

Mikor szűnik meg az egyházi járulék?

Egy leadott beleegyezés addig érvényes, amíg visszavonásra nem kerül. Ha valaki a visszavonás mellett dönt, erre vonatkozó nyomtatványt kell kérnie a Lelkeszi Hivaltól, amit névvel és személyi számával kitölt és aláír. A visszavonásnak írásban kell történnie, melyről a főpénztáros értesítést kap. A visszavonás a következő év elejétől lép érvénybe, ha a visszavonás legkésőbb a vonatkozó naptári év előtti november 1-ig megtörtént. A visszavonás maga nem érinti az egyháztagságot.

A járulék ily módon történő bevételezése akkor is megszűnik, amikor valaki kilép magából az egyházból és erről írásbeli megerősítést kap.

Az, aki egy adott év november 1-e előtt visszavonta beleegyezését, hogy egyházi járulékát így bevételezzék, vagy kilépett az egyházból, a következő naptári évtől nem fizet egyházi járulékot.

Papp (Földesi) Magdolna
1924–2014

1924. december 17-én született Kolozsváron Földesi Magdolna néven, a család első gyermekeként. Húga 4 évvel, öccse 14 évvel volt fiatalabb nála. A kolozsvári Szent Péter-templom apácaihoz járt iskolába. Hamar kitűnt szép énekhangjával és színészi tehetségével. Mivel a család nehéz anyagi helyzettel küzdött, nagynénje, aki színésznő volt, vállalta fel taníttatását. Magduska el is költözött nagynénjéhez, de nagyon hiányzott neki szülei szeretete, így lemondott a továbbtanulásról, csak hogy a családi fészekbe visszakerülhessen. Fiatalon került munkába, a kolozsvári cipőgyárban dolgozott, míg házasságot kötött. A háború alatt bujkálást, bombázást, éhezést, féltelmet kellett átélnie, de ugyanezen évek alatt találta meg élete társát is. Papp Dezsővel a tánciskolában ismerkedtek meg, és miután Dezső a frontról visszakerült, 1945. már-

cius 8-án esküdtek. Nem jutott sem lakodalomra, sem fehér menyasszonyi ruhára, de a matrózuha is megtette, és nagyon boldogok voltak. Két gyermekük született: Edith 1946-ban, és Éva 1950-ben. A kis család sokat költözködött, annak függvényében hogy hol adódott munka- és lakhatási lehetőség. Laktak rokonoknál Kolozsváron, és laktak Gyaluban, ahol cukrászdát nyitottak. Véglegesen a Magduska nagyszüleinek házában telepedtek le, ahol Magduska vállalta nagyszüleinek öregkori gondozását. Magduska mindvégig a családjáért élt, nevelte a gyermekeit, majd az unokáit: Rillt, Eddyt és Zolit. Szeretete a zene és a művészet iránt végig megmaradt. Szabadidejében a kolozsvári színház és opera lelkes látogatója volt, de szívesen eljárt férjével táncos mulatókba is. Nagy fordulatot az életükben a kisebbik lányuk Svédországba költözése jelentette. Mikor nagyobbik lányuk is úgy döntött, hogy családjával Svédországban települ le, Magdus számára nem volt tovább kérdéses, hogy követi gyermekeit az új hazába. Magdus 1990-ben, Göteborgban új otthonra talált, örült a tágas lakásnak, a kedves göteborgi embereknek. Sokan ismerték, hisz szívesen járt el a magyar rendezvényekre, énekelt a göteborgi kórusban, és aktív résztvevője volt mind a katolikus, mind a református gyülekezetnek. Élete utolsó negyedét is a családjának szentelte. Nagyon sokat segített dédunokái nevelésében, ápolta őket, ha betegek voltak, és mesélt nekik egy régi világról, amelyben ő volt gyermek és fiatal. Hét dédunokának örülhetett, játszhatott és büszkélkedhetett velük: Aletta, Norbi, Dóra és Edina a nagyok, és később jöttek a kicsik: Edvin, Hilda és Timike. Önfeláldozóan, hosszú éveken keresztül ápolta beteg férjét, mikor annak szüksége volt rá. Mindenhol próbált besegíteni a családban. Testvéreivel végig ápolta kapcsolatát, éveken keresztül hazautazott hozzájuk. Az utolsó években azonban hugával már csak hosszú telefonbeszélgetések kötötték össze. Öccse többször meglátogatta, és utolsó napjaiban is mellette volt. 88-adik évét úgy töltötte be, hogy még mindig jókedvvel és tele energiákkal élt. Önállóan ellátta magát, bevásárolni járt, látogatta családját. Élete utolsó éve azonban sok szenvedést hozott számára, gyakoriak lettek a kórházi látogatások. Idén, május hatodikán kapta a család a megrázó hírt, hogy Magdus gyógyíthatatlan betegségben szenved, és május 30-án el is távozott szerető családja köréből, kik mindvégig mellette voltak, mígnem visszatért Teremtőjéhez. Decemberben töltötte volna 90-ik életévét. 2014. június 17-én népes családja, ismerősei, szerettei kísérték utolsó útjára Göteborgban a Nya Lundby-temetőben, ahol immár élete párjával nyugszik egy sírban. Isten adjon nekik örök békességet!

Tisztelettel kérjük, egyben szeretettel ajánljuk híveinknek, hogy 1%-os egyházi járulékuk (egyházadójuk) befizetését bízzák az Adóhivatalra. Az itt mellékelt (21-22. oldalakon levő) MEDGIVANDE / BELEEGYEZÉS nyomtatvány kitöltésével és beküldésével a jövő évtől kezdve az egyházi járulék összegét az Adóhivatal más adótételekkel együtt automatikusan levonja. Így nem kell a kézhez kapott fizetésünkből vagy nyugdíjünkből egyházi járulékot, egyházadót fizetnünk.

**FIGYELEM! AZ 1%-OS EGYHÁZADÓRA SZÓLÓ
BELEEGYEZÉST (MEDGIVANDE)
OKTÓBER 15-IG KELL BEKÜLDENI!**

keve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja
Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning Ungramas
ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik évente 4 szám
(Uttkommer 4 nummer per år)

Nr. 2 årgång XXII. évfolyam 2. szám
Juni 2013 június

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
a Protestáns Egyháztanács (Kyrkorådet)

Szerkesztő (Redaktör)

Molnár-Veress Pál

S-523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
Telefon: +46-(0)33-275 022

E-mail: tggparokia@gmail.com

Honlap (Websida): www.keve.se

Nyomda: Graphic City Trading AB
Borås, N. Långgata 47 Tel: +46-(0)33-123 087
Példányszám (Uplaga)
900

Egyházfenntartási járulékot fizető tagjainknak
a lapot ingyen küldjük.
Az Új Kéve iránt érdeklődő más olvasóinkat kérjük,
tájékoztatásért forduljanak a Lelkesi Hivatalhoz:
523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136
Telefon: +46-(0)33-275 022
Mobil: +46-(0)70-602 29 68

Egyházi Közösségünk Plusgiro számlaszáma:
Ungerska Protestantiska Samfundet

Plusgiro 602047-3

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség
Gyülekezeti Otthona

TÅNGAGÄRDE

az Egyházi Közösség által létrehozott
TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
(Stiftelsen Tångagärde Församlingsgård) kezelésében áll.

A Gyülekezeti Otthon címe:
523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
Telefon: +46-(0)33-275 022

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNYT
az Egyháztanács által kinevezett
INTEZŐBIZOTTSÁG vezeti.

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
INTEZŐBIZOTTSÁGÁNAK
megbízott elnöke

SZŐCS LÁSZLÓ

561 51 HUSKVARNA Lahagsgatan 15
Mobil: +46-(0)70-276 88 45
E-mail: formgravyr@gmail.com

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
pénztárosa

GAAL IMRE

561 48 HUSKVARNA Ollonborrvägen 6
Tel: 036-13 45 72 Mobil: +46-(0)70-362 45 72
E-mail: imre.gabriella@telia.com

A Tångagärde Alapítvány Plusgiro számlaszáma:
Stiftelsen Tångagärde Församlingsgård

Plusgiro 25534-9

**MÁS ÉSZAKI / BALTI ORSZÁGOKBAN
ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK
MEGBIZOTT VEZETŐI**
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn

BÁN ISTVÁN

EE-75326 KARLA Ra vald, Harjumaa
Lodjapuu tee 10-1 Mobil: +372-50-696 42

FINNORSZÁG – Helsinki – Tampere

NAGY GÁBOR

SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358-19231242 Mobil: +358-40-960 75 59

200 ÉVE SZÜLETETT GÁBOR ÁRON
 ŐRNAGY ÁGYÚÖNTŐ
 MÁTYÁS KIRÁLYÁ VÁLASZTÁSÁNAK
 555 ÉVFORDULÓJA
 250 ÉVE VOLT
 A MADÉFALVI SICULICIDIUM

Gyimesbükk. Ezeréves határ. 2014. június 8. (Szilágyi Enikő felvételei)

Övriga meddelanden (texta gärna)

Bidrag för logi

Hozzájárulás szállásért.....Kr

Gåva till underhåll

Adomány az Otthon fenntartásáraKr

INBETALNING/GIRERING B

Kod 1

Till PlusGirokonto

2 55 34-9

Betalningsmottagare	
---------------------	--

Stiftelsen Tångagärde Församlingsgård

Avsändare (namn och postadress)

Svenska kronor

öre

Från PlusGiro-/personkonto (vid girering)

#

#

255349#06#